

საქართველო

უკანადა „ჯეჯილისა“

I	ქალთა სამკერვალოს მოსწავლე და მასწავლებელნი — სურათი	258
II	ბიჭო, ნუ იკერ პეპელას! ლექსი შიხ მღვიმელისა	259
III	ყვავი და ხამანწკა თარგმანი ტასასი	260
IV	ტყვე და მისი მეგობარი	261
V	ვინ იყო ქურდი თამაზა თახსნიშვილისა	262
VI	ღვე-გმირები (ფუნკევიხისა)	271
VII	მელა გუპილის საზარელი თავგადასავალი (გაგრძე- ლება) თარგმანი ელ. დემოფონ-წერეთლისა	277
VIII	ბუტია სონა ლექსი ალ. ფსალაძესი	285
IX	გამოცანები, ახსნა.	287
X	მწერალი ქალის ეკ. გაბაშვილის ორმოცი წლის იუბილეი.	287
<hr/>		
XI	ალექსანდრე მაკედონელი ფრიდრიხ რიუკერტისა ილია ფერაძესი	290
XII	ბიძიას ნაამბობი ბავშვების ცხოვრებიდან (გაგრძე- ლება) ალ. ნათაძესი	294
XIII	თამარ მეფე ლექსი ჯაღო გეგეჭკოშისა	301
XIV	შირვან-ზადე (იუბილესი გამო).	302
XV	ჯეკი. ცეცხლის მქრობელი რაზმის ძალი (შემდეგი) თარგმანი ეკ. მესხისა	303
XVI	როგორ ამზადებენ მინას ანჭ.	314
XVII	ელუარდ ჯენენერი გ—ისა	317

მიიღება ხელის მოწერა 1911 წ.

ამ 1911 წ. ხელის მომწერლებს დაურიგდებათ სა-
ჩუქრათ ორი წიგნი.

1) ღვთის წყალობა დასურათებული მოთხრობა გიორგი
წერეთლისა.

2) საყმაწვილო ამბების კრებული სურათებით.

„ჯეჯილის“ რედ.—ში იუიდება შემდეგი ახალი გამოცემა:
 „ცხოველების გამკრიახობა“ 25 კ.
 „ბატონ-ყმობის გაუქმება“ 12 კ.
 „საქართველოს ისტორია“, ორი ქართით ს. გოგუაძისა . 20 კ.

საქმეწვილო, ნახატებიანი უშრნალი.

იზარდე მწვანე ჯეჯილო,
დაპურდი, გახდი ყანაო!..
ი. დ.

მაისი, 1911

◆ წელიწადი მეოცდამორე ◆

კახიანი	მ.
კახიანი	მ.
კახიანი	მ.
კახიანი	მ.
კახიანი	მ.

94/10/11

თ ბ ი ლ ი ს ი

ელექტრომბეჭდავი აზს. „ზრომა“, მუხრანის ქ. № 12.

1 9 1 1

4338

F4502

ქალთა სამკერვალოს მოსწავლეები და მასწავლებელნი. (დაარსებული ეკატერინე კაბაშვილის მიერ)

ბიჭო, ნუ იჭერ ჰეპელას!

(გოგია გუბუაძეს)

იჭო, ნუ იჭერ ჰეპელას,
ფრთა მალალია, ბრალია;
კოპწია ვუპვილები
და მინდვრის ტურფა ქალია.
სუუველას დიდს და ჰატარას
უმსერის თანაგრძნობითა,
დაესხენ, თორემ ვეკლანი
მოგიკონებენ გმობითა.

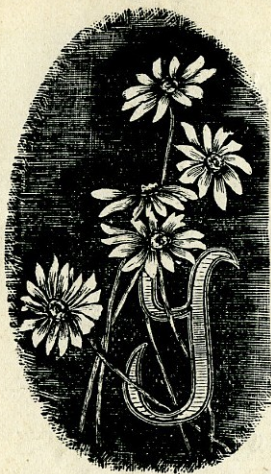
ობლად რო სედავ ვუპვილსა
ე მინდვრის განაპირასა,
მუდამ საღამოს ჰეპელა
იძინებს იმის ძირასა.

დილა ადრიან ადგება
მიესალმება ტკბილად
და ძერძე ფოთლებს უკოცნის
მოწიწებით და ფრთხილათა.

სსუა ვუპვილებსაც ნასულაბს,
უკლის მთელს არე-მარესა,
არ ეკარება ეკალსა
შხამიანსა და მწარესა.

საღამოს ობოლ ვუპვილთან
მოდის კვლავ დასაწოლათა,
შენ რომ მოუკლა, ბიჭო, მას
ვიდა მოუვა ტოლათა?!

ვევაი და ხამანწკა.

ვევაი სასოკადოთ ჭკვიან ფრინველად ითვლება. სოკჯერ დიდ გამჭრიახობასაც იჩენს.

ეს ფრინველი ვეველაფერსა სჭამს, ლემსაც კი არ იწუნებს, ქუჩაში რასაც კი დაინახავს—რაც უნდა უწმინდური იეოს, ვეველაფერი მუცლისკენ მიაქვს. ხან და ხან წვრილ ფრინველებსაც არ იწუნებს—წიწილებს, ბატის და ინვის ჭუჭულებს. ზღვის ზირას მცხოვრები ვევაი იკვებება წვრილი თევზებით და კიბოებით. ზღვა, რასაც კი ნაპირზე გადმოჭერის—მათი წილია.

მეტათ უეპართ ვევაებს ხამანწკა. ლოკოკინები, რომლებშიაც იმალებიან ხამანწკები, მაგრათ არის დახურული და მის ამოსადებათ ვევაები დიდ ხერხს სმარობენ. ნისკარტში იღებენ ლოკოკინას და ძლიერ ძაღლა აფრინდებიან. რადგან თვითონ არ შეუძლიანთ ლოკოკინის გატყნა, ამიტომ ზემოდან მიწაზე ავდებენ და ცდილობენ ზედ ქვებზე დაეცეს. ლოკოკინა ქვებზე ტუდება და ვევაი სწრაფათ გადაუღახავს სოლმე ხამანწკას.

ტყვე და მისი მეგობარი.

რთი კაცი ტყვეთ წაიყვანეს. ძაღლი ჰატრონს გაჰყვება, მაგრამ დარაჯებმა გააგდეს. მეორე დღეს ძაღლი ცინეს მიადგა და იმ ფანჯარასთან გაჩერდა, სადაც ჰატრონი ეკულებოდა. ძაღლის ეეფაზე ტყვე სანათურს მიუახლოვდა და ძაღლიან გაიხარა, როდესაც ერთგული ძაღლი დაინახა; ტყვემ თავისი მცირე საუხე

მე ძაღლს უწილადა. ერთგული ძაღლი წვიმაში და თოვლში ყოველ დღე ტუსადის სანათურთან გამოცხადდებოდა, სანამ ჰატრონი არ განთავისუფლეს.

მათ სიხარულს ყოველთვის სამსღვარი არა ჰქონდა სოლძე.

ვინ იყო ქურდი!

— მართა, მართა! მოდი, ნახე, თედომ რა კარგი ჯაფარა მომიყვანა ტყიდან! ნახე, რა ჭრელია და ლამაზი, — სისარელით უძახოდა ექვსი წლის ქეთო თავიანთ გოგო მართას.

— აბა, კნიაქნა, მაჩვენეთ, ცოცხალი ჯაფარია?

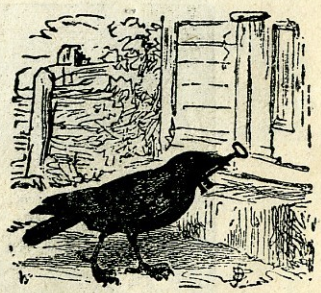
— ხა, ხა, ხა, რა სასაცილო ხარ, მართა! ცოცხალია,

გაკეთებული ხომ არ იქნება! — და ქეთომ გადაფარებულ კალათას თავი ახადა, საიდანაც ურთებ შეკვეცილი ჯაფარა ამოხტა და ბავშვებს ოთახი ძრავალჯერ შემოარბენინა, სანამ დაიჭერდნენ.

— რა ძარდი უოფილა, — სთქვა მართამ, — მაგას რომ ფრთები შეკვეცილი არა ჰქონოდა, ველარც-კი დავიჭერდით, ფანჯარაში გაგვიფრინდებოდა.

— შენ კი გეგონა, ცოცხალი არ არისო! — სიცილით უთხრა ქეთომ.

ქეთოს ჯაფარას მშვენიერი გალია გაუკეთეს და სასადილო ოთახში ჩამოჰკიდეს. ჯაფარა ძაღვ მთელი ოჯახის ნებიერი შეიქნა.

დიდი და ზატარა იმას ანებივრებდა. შაქარს აჭმევდნენ და იმდენს ჩასჩინებდნენ, რომ ძაღვ ენა ამოადგმევინეს. «შაქარი უნდა ჯაფარას, შაქარი!» — გაიძახოდა იგი და თან სიცილით ხან ერთს შეაფრინდებოდა მხარზედ და ხან მეორეს.

ერთხელ ქეთოხანთ მდიდარი დეიდა ეწვიათ და სასადილო ოთახში დანაძინეს. მეორე დღეს დეიდა აივანზე რომ გავიდა ჩაის დასალევვათ, ოთახის დასალაგებლათ მართა შევიდა.

— ეგ ჯაფარა რა მოუსვენარი ყოფილა! — სთქვა დეიდას, — ჯერ არ ენათნა, რომ დაიწყო: „შაქარი უნდა ჯაფარას“ და თან ისეთი გადინარხნარა, რომ მე, გულით მძინარხნა, გამოძევიდა და უცებ ვერ გავიგე, სად ვიუხვი და თავს ვინ დამხარხარებდა.

— უი, დამიდგეს თვალი, — სთქვა ქეთოს დედას კატომ, — ეგ როგორ არ მოვიფიქრე, რომ ეს შეჩვენებული გარეთ გამოძევიანა!

— მერე ხომ გაცვივდებოდა, — ტუჩებ წაშვებით სთქვა ქეთომ.

— ზაფსულში რა გააცვივებდა, ჩემო გვრიტო, — უთხრა მამამ, — ის რომ გეთქვა — კატა ან სხვა ვინმე შესჭამდაო, ეგ კიდევ მართალი იქნებოდა!

— ჰო და — არ გებრალლებათ, რომ მოსვლოდა რამე? — ტირილითა სთქვა ქეთომ და გრძნობით გულში ჩაიკრა ჯაფარა, რომელიც მაგიდაზე უდარდელათ დასტოდა.

ჩაი რომ გაათავეს, ქეთო თავის ჯაფარით ეზოში გავიდა სათამაშოთ, ქეთოს მამა სოფელში გავიდა,

დვიდა კიდევ თავის ოთახში შევიდა მოსართავათ. ჩაცმა რომ გაათავა, ზურმუხტის გულის ქინძისთავის გაკეთება დააჩინა, მაგრამ იქ აღარ დახვდა, საცა დასდო. მართა გოგოს დაუძახა:

— გოგო, იქ რომ გულის ქინძისთავი იყო, რა უუბავი?

— რა ქინძისთავი, ქალბატონო, არაფერი არ მინახავს! — უთხრა გოგომ.

— როგორ თუ არ გინახავს! აი, ამ მაგიდაზე არ იდგა გულისპირთან ერთად? — წყნარად უთხრა დეიდა.

— დედა არ მომიკვდება არ მინახავს! — თითქმის ტირილით ეფიცებოდა მართა.

— აბა, მაშ ქალბატონს ჰკითხე, იმან ხომ არ შეინახა.

გოგო კარებში შეეფეთა თავის ქალბატონს და დაბნევით უთხრა:

— ქალბატონო, გულის ქინძისთავი მიბოძეთ.

— რას მიჰქარავ, რა გულის ქინძისთავი უნდა გიბოძო? — გაკვირვებით შეეკითხა ქალბატონი.

— კატო, შენ ხომ არ შეინახე გულის ქინძისთავი? — ჰკითხა დეიდა ამ სიტუაციის გაგონებაზე.

— მე არ შემიინახავს, განა მანდ არ არის?

— არა.

— მაშ, ამ გოგოს ეცოდინება, ეს ალაგებდა ოთახს, — სთქვა კატომ და მიაჩერდა მართას.

მართა დაიბნა და ტირილით მიუგო:

— დედა არ მომიკვდება, არ ვიცი, არ მინახავს!

— მაშ ვინ ეშმაკებმა უნდა იცოდეს, თუ არ შენ!

შენს მეტი სომ არავენ შეძლეს ამ ოთახში? თვალი მოითხარე და ესლავე მონახე, თორემ არ ვიცი რას გიხამ.

ერთი ალიაქოთი ასტედა: დიდი, ჰატარა, ბიჭი, გოგო, დედაკაცი — სულ ერთმანერთს ეცენ და სულ იმას გაიძახოდენ: „ჩვენი შერცხვენას, უნდა ვიპოვოთო.“

ჭურის მცხოვრებელმა ნენიამ ქალბატონს წასჩურჩულა:

— ქალბატონო, მაგ გოგოს მეტი ვინ აიღებდა. ეგ სახელს გაწვევტილი დილა ადრინ თავიანთს მიბოდა. აბა რა უნდოდა, თუ არა წაიღო-რას?

— მართა, დილას შინ რათ წახველი? — ჰკითხა ქალბატონმა.

— მე... მე როდის წავიდე...

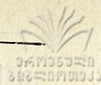
— რათ წაეთრე მეტი შინ, მიპასუხე!?

— დედას წვალი მივუტანე, — სთქვა მართამ.

— ქა! რას ალაპარაკებთ, ქალბატონო, ჩქარა მისწარით. თორემ მიაფანიერებენ! — სთქვა ნენიამ.

— შენ, გომბიოვ, წაეთრე შინ და აი ამ ბიჭებს გამოატანე ქინძისთავი, თორემ იცოდე სულთ სორცამდის დაგღუპავთ! — განრისხებით უთხრა ქალბატონმა და თან ბიჭებს თედოს და ვანოს მიუბრუნდა: — თუ არ გამოაჩინოს, იქაურობა გადააბრუნეთ და მოიტანეთ კი უთუოდ.

მართა რომ ტირილით გაჰქვა ბიჭებს, ქეო და ედვენა და ნუგეში სცა: ჩემო მართა, ნუ სტირი! რათა სტირი; ქინძისთავი მოიტანე და ჩქარა მოდი. შენ დედას სომ თავი ესურა, როცა ავით არ იყო, იმას გამოართვი და მოიტანე, აღარ გაგიჯავრდებინა. უთუოდ ჩქარა მოიტანე, ჯაფარას ვეთამამოთ.

II.

მართას დედას ორ თვეზე მეტია მუხლები შეეხუ-
თა და ლოგინათ ჩავარდა.

მტირალი მართა რომ დანახსა ორ ბიჭ ადევნებუ-
ლი, გული გაუსქდა, დაავიწუდა რომ ადგილიდან და-
მჯრან არ შეეძლო, წამოიწია და პირქვე დაეცა.

— დანაკარგის მოსაკითხათ რომ მოვედით გული
გავისკდა განა! — სთქვა თედომ.

— როგორ თუ დანაკარგი, რას აძბობ! — ჰკითხა
ცოტათ გონზე მოსულმა დედამ.

— ვი რომ და არ იცი, რასაც ვაძბობ?

— წვეული ვიყო, თუ გამეკებოდეს რამე! — სთქვი,
გოგო, რა გატირებს, რა იყო? — შეეკითხა მართას.

— სტუმარმა გულის ქინძისთავი დაჰკარგა და მე
ძაბრალეებენ, — ტირილით თქვა მართამ.

— არა, მე დამაბრალეებენ! შენ იყავ იმ ოთახში
და შენვე გაპოიქეცი დილა ადრინან შინისკენ, — უთხრა
თედომ.

— უი მე, ნუ იცოცხლებს მართა, თუ ეკ ავხელი
მეუოლებს; ორი წელიწადია ბატონიანთ კარზეა და
განა კვლავ შეუმჩნევიათ რამე?.. ეკ საცოდავი მოვი-
და, იცოდა რომ უფროსი გოგო ჩოჩეთში წავიდა წამ-
ლის ამოსატანათ და ცივი წყალი მომიტანა, რომლი-
თაც გულს ვიბრუნებ ხოლმე.

— ჩვენ არა ვიცით რა — გულცივათა თქვა თედომ.
— გოგო, ქალბატონმა როგორც ბრძანა, მოგვიტანე
ახლავე ქინძისთავი!

მეორე ბიჭი ვანო კი ამ დროს დარცხვენილივით თაყნალუნული იდგა და არას აშბობდა.

— შენ რაღა თავი ჩაგიღუნია?—უთხრა თედომ;—
ქალბატონმა რა გიბრძანა?

— მე ვერავის ცოდვას ვკრ დავიდებ, რა უნდა მოვქებნო, რაც არ შემიძინას?

— ეგრე ვეტივი ქალბატონს!—დამუქრებით უთხრა თედომ.—მაძ მართა, ნებით არ გვაძლევ ქინძისთავს?..
უნდა მოვინახოთ, ვანო!

ვანოს დაბეჭდებისა ეძინოდა და აძნაც ფათურნი დაიწყო, ვითომ ეძებდა. თედომ კი იქაურობა გადააბრუნა, მდებარეს ლოკინიც კი ძირის-ძირობამდის გასინჯა.

— გოგო, თქვი სად შეინახე! ან შენ, ბებერო, სულის ნუ სწეშენდავ, სთქვი სად არის?—შეუტია თედომ.

მდებარე კი სირცხვილით იწოდა, მდუღარება გადმოსდიოდა.

— შვილო, ხომ არაყინ გაგაბრიევა?—შესტირბა დედამ მართას,—ხომ არაყის მიეცი?

— არა, დედავ, არა მინახავს—რა, დედა არ მომიკვდება. წმინდა გიორგის მადლმა!—ტირილითვე ეფიცებოდა შვილი.

— ამათ ცოდვით ქვაც კი დაიწვის!—წაილულულულა ვანომ და თან შიშით თედოს შესედა.

— შენ ისე აფარებ ხელს, რომ იქნება შენ გადამოკცა ის ქინძისთავი,—უთხრა თედომ.

— შენ, ჩემო ძმაო, პრიტავსე უარესი ხარ,—უთხრა ვანომ,—ვერს ხედავ, როგორ ისოცავენ თავებს?!

ორივემ ავადმყოფს შეხედეს. მართას დედას ნაცრის ფერი დასდებოდა და ხელების კანკალით შუბლზე და საფეთქლებზე ცივ წებლს ისვამდა, რომ გრძნობას დაეკარგნა.

თედო მარტო ეხლა შეფიქრიანდა. სიბრალულის მაგივრათ შიშმა შეიპყრო.

— კაცო, ამ დედაკაცს აქ არა დაემართოს—რს და ჩვენ არ დაგვბრალდეს, წავიდეთ ჩქარა!

III

პატარა ქეთოს მართა ძალიან უყვარდა და ბიჭუბი რომ მოვიდენ და მართა აღარ მოიყვანეს ტირილი მოართო; დედას ჩააცვიდა:

— დედა, მართა რატომ აღარ მოიყვანეს? დედა, გენაცვალე, შენ უვიდე დეიდას ქინძისთავი და მართა მოვიდეს, თორემ სულ ვიტირებ, ვიტირებ... შენი შვილი აღარ ვიქნები: დედა, ჰა დედა, უვიდი?..

— უვიდო რა, გროში ღირს! ქინძისთავი ძალიან მვირფანს იყო,—უთხრა დედამ.

— კატო, ის ქინძისთავი შენი ქეთოსთვის მინდოდა შემენახა და რომ გაიზრდებოდა მეჩუქებინა,—თქვა დეიდამ.

— დედა, დედა! აი, ხომ ჩემი ეოფილა ის ქინძისთავი... მე კიდევ მართას ვაჩუქებ! მოვიდეს მართა, გენაცვალე, დედა!—ქეთო ეხვეოდა დედას და თან ჰკოცნიდა.

— კარგი, თავი ნუ მოძაბეზრე, წავიდეთ სასადილოთ, სტუმრები გველიან,—უთხრა დედამ და ძალით წაიყვანა ქეთო.

სადილზე ძალძალე გულის ქინძისთავზე ჩამო-
ავდებდენ ხოლმე ლაპარაკს. ქეთოს ძამამ სთქვა:

— თუ არ გამოაჩენენ, ბოქაულს შევატეობინებ,
რომ...

სიტყვა არ დაემთავრებინა ძამას, რომ ჯაფარა
თავისებურათ ქეთოს მხარზე შეაფრინდა, გადინარხა-
რა „ხა, ხა, ხა“... და სუფრაზედ კი გულის ქინძის-
თავი წამოაგდო.

ვეკლანი შეკრთენ.

ქეთომ-კი მარდათ დაავლო გულის ქინძისთავს
ხელი, წამოხტა და სისხრულით უვირილი ძორთო:

— ჩემი ქინძისთავი ჯაფარამ იპოვა! ჯაფარამ...
ძარტას ვაჩუქებ, აღარ იტყობს... მოვა— ვითამაშებთ,
არა ჯაფარა, ვითამაშებთ?— და ჯაფარა და ქეთო სტუ-
ნაობით გარს უვლიდენ მაგიდას.

— რა მოგვივიდა, როგორ არ მოგვაგონდა, რომ,
ამ შეჩვენებულმა ნივთების დამალვა იცის,— მწუნარე-
ბით თქვა კატომ,— აბა ის საწყალი ძარტა რაზე დაუ-
წვით უბრალოთ.

მთელმა მოსამსახურეებმა ისევე თავი მოიყარეს.
ვანომ უთხრა თედოს:

— აკი გითხარი, ქვა დაიწვიის იმათი ცოდვით—
მეთქი. განა არ ეტეობოდათ, რომ ძარტლები იყვენ!
ნენია შერცხვენილი სათონეში გაიპარა.

— დედიჯან, დედა! წავიდეთ, ძარტა მოვიყვანოთ!
— ეხვეწებოდა ქეთო.

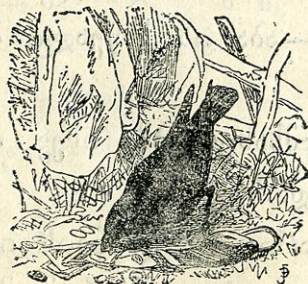
— შენ კი არა, შეილო, მეც უნდა წამოვიდე,—

უთხრა დეიდაძე, — ჩემი ქინძისთავის გულისთვის უფრო დაიტანჯა.

ქეთოს სიხარულს სასდვარი არა ჰქონდა, როცა დედასა და დეიდის ხელჩაკიდებული ძარბოსთან მიემგზავრებოდა.

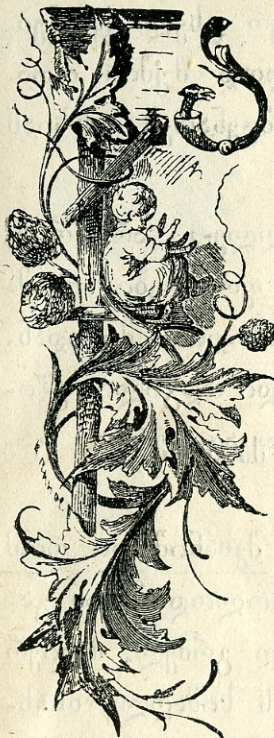
ქეთოს დეიდაძე ნახა ძარბოს დედა, იმან კიდევ უამბო თავისი შერცხვენა; დეიდა ძალიან შეწუხდა, ბოდიში მოიხადა, ცოტა ფულიც აჩუქა საწამლებლათ და ძარბოს კიდევ კაბა დაჭპირდა. დედას აღარ უნდოდა ძარბო გაეშვა ბატონიანთას, მაგრამ ამათ უარი ვეღარ უთხრა და ძარბო ისევ ქეთომ წაიყვანა.

თ. თარხნიშვილისა.

დევ-გმირები.

(გ. ლუნკევიჩისა)

რ გეგონოთ, ჩემო პატარა მკითხველებო, რომ მე მოგიუკეთ დევ-გმირების ამბავს. მათზე თქვენ ბევრი მოგისმენიათ მოსუცებულ ბებია-გადიებისაგან, უსათუოდ ზღაპრის წიგნებსაც წაიკითხავდით; ეს ხომ მაშინ ზღაპარი იქნებოდა, რადგან დევ-გმირი კაცები მხოლოდ ზღაპრებში არსებობენ. მე-კი მინდა გესაუბროთ დევ-გმირ მცენარეებსზე, — ნამდვილად, უსაზღვროდ მცენარეებსზე.

ასეთ მცენარეებს ძველ დროში ძლიერ ხშირად ნახავდენ, ახლა-კი კაცი იშვიათად შეხვდება. გასაკვირვე-

ლია, რომ ბუნებას გაუჩენია ასეთი დიდი მცენარეები; ამ გვარში მცენარეები უფრო ცხელ ქვეყნებში მოიპოვებიან, მაგრამ ჩვენშიაც — კავკასიაში — არის ერთი ამ გვარი ხე; იქნებ ვისმეს გაგონილიცა გაქვთ. — ქალაქ განჯაში. აი, ამ ქალაქში არის ერთი ვეებერთელა ჭადარი; წარმოიდგინეთ ამ ხის სიდიდე: მისს ფუღუროში ერთი ხარაზი დაბინავებულია, იქ მას სახელწოდება გაუძარტავს და ძადლობას სწირავს ბუნებას, რომ მან მუქთი ბინა გაუჩინა. *)

*) სოფ. ძველ-სენაკში (სამეგრელოში) არის ამ გვარივე უხარმარარი ჭადარი, რომლის ფუღუროში თავისუფლად მოთავსდება ბლამა ხალხი.

ამერიკაში ერთი საკვირველი მცენარე იზრდება. მას შესვდებით კიდევ ევროპის ძლიერ ცხელ ქვეყნებში. ჩვენში-კი ამ მცენარეებს მხოლოდ შუშის ოთახებში (ორანჟერია) ინახავენ. ამ მცენარეს უძახიან მექსიკის აგავას.

შესანიძნავი ამ მცენარეში სიმაღლე-კი არ არის, არამედ დიდი, ვეებერთელა, სქელი ფოთლები, რომლებიც ჰირდაჰირ, ჯგუფ-ჯგუფად ამოდინ მიწიდან. ამ ფოთლებს ძირიდანვე ისეთი დიდი ადგილი უჭირავთ, რომ თითო მათგანს სამი ვაჟკაცი ერთად გაშლილ ხელებს ძლივს შემოახვევს.

ეს მცენარე უფრო იმით არის შესანიძნავი, რომ ჰევავის ფოთელ მერვე წელიწადს, მხოლოდ მაშინ გამოიღებს თავის ფოთლებს შუა—ერთ გრძელ, ძლიერ გრძელ, უვაჟილის ღეროს, რომლის სიმაღლე ოთხსუთ საყენამდის აღის. ეს ღერო ძირში ადღ-ნახევარი სინქისაა; ამ ღეროზე სიგრძით ამოდის მრავალი ვვითელი უვაჯალები. მორიდან რომ აუვაჯებულ აგავას შესედავთ, გეგონებათ თუ ეს ვეებერთელა სომლია მრავალ სანთლებით გახალბული.

მაგრამ რა არის აგავა თავის უზარმაზარი ფოთლებით სხვა დევ-გმირ მცენარეებთან შედარებით? მაგალითად ჰალმებთან, რომელთაც სამართლიანად უწოდებენ მცენარეთა შორის თავადებს. ისინი ამშვენებენ თავიანთ მშვენიერ ტანადობით, ჯავარიანობით არემარეს. აბა, გადახედეთ კოკოსის ჰალმას, სწორედ იმას, რომელიც იძლევა ვეებერთელა კოკოსის

კაკალს, დატკბით მშვენიერი ფინიკის ჰაღმის შესდ-
ვით, რომელსაც «უდაბნოს მარჩენელს» ეძახიან. რა
მშვენიერებას წარმოადგენენ ფინიკის
ჰაღმები! ტოტები არა აქვთ. სწორი
ღერო ფინიკის ჰაღმისა ათ საუენამ-
დის აღის ძაღლა, თითქოს მისი ტანი
ცას ებჯინებაო. თავი შემკული აქვს
მშვენიერი ფოთლებით, კეკონებათ
ქუდი ხურავსო. თითოეული მისი
ფოთოლი სიგრძით ორ-სამ საუენს
უღრის და ძლიერ მიეკვანება ორმე-
ლიძე ზღაპრულ ფრინველის მშვენი-
ერ მწვანე ფრთას.

კაკალის ჰაღმა.

მაგრამ არც სიდიდით და არც სი-
ლაბაზით, არც ერთი ხე არ შეედრება
ველინკტონიას. მცენარეთა სამეფოში ამას ცალი
არა ჰყავს.

შეკობლიანთ წარმოდგინოთ ისეთი ხე, რომლის

სიმაღლე აღემატებოდეს უმაღლეს ეკკლესიის სამრეკლოს? ზოგიერთი მათგანი სიმაღლით ადის სამოცოთხმოც საყენამდე, სიმსხოთი-კი უდრის ხუთმეტ-ოც საყენს. ასე რომ თუ მოინდომებენ კარს შემორტეპას, მოუნდება ოცდა ხუთ კაცზე არა ნაკლები.

თურმე ერთი ასეთი ხე გადანაჭრეს და მასზე გამართეს ცეკვა-თამაში: ერთ მხარეს დააყენეს მუსიკის დაძვერელი, შუაში ხუთმეტრი წვეილი მოცეკვავე თამაშობდა, ირგულივ ამ ხის გადანაჭერზე კიდევ ძაუურებლები იდგენ და გაკვირვებით შესცქეროდნენ ამ დროს გატარებას.

მეორე შემთხვევა კიდევ უფრო შესანიშნავი იყო. ერთ უხარმაზარ ველინ გ ტ ო ნ ი ა ს ირგულივ ქერქი შემოამერეს, გაასწორეს, გადააბეს და ამ ერთი ნაჭერი ხის ქერქისაგან გამართეს დიდი დარბაზი. შიგ დასდგეს როიალი; ძაუურებლებისთვის ორმოც-და-ათი სკამი ჩამწკრივეს, შუა ადგილას მოცეკვავეები შეუშვეს და ასე ხის ქერქის დარბაზში გამართეს მეჯლონი. ნუ თუ ეს არ არის საკვირველება ბუნებისა!

ამ გვარ დევ-კმირ მცენარეთა შორის არის კიდევ ერთი შესანიშნავი ხე ბ ა ო ბ ა ბ ი. ეს ხე ისეთი მსხვილია, რომ თორმეტ-ხუთმეტრი კაცი ხელებს ძლივს შემოახვევს. მთელი ხე დაფარულია დიდრონი ტოტებით და დიდრონი ფოთლებით, ასე რომ ხე წარმოადგენს ერთ მშვენიერ კარავს, რომლის ქვეშ თავისუფლათ მოთავსდება ველურების მთელი ქარავანი თავისი ავლა-დიდებით და საქონლით. კაცი ადვილად იტყვის, თორემ ამ კარვის ერთი მხრიდან მეორედის, თუ მე-

ტი არა, თითქმის სუთმეც-აც საუენამდის იქნება!
 ამ ჯიშის ძლიერ ძველ, დაბერებულ ხეებში ხშირად
 ისეთ ფულუროებს შეხვდებით, სადაც დიდ წვიმისა და

ბ ა ო ბ ა ბ ა ს.

სეტუვის დროს ას კაცზე მეტს შეუძლიანთ თავი შეა-
 ფარონ. ველური ხალხი ამ გვარ ფულუროებში მთელი
 ოჯახობით ცხოვრობს, კარგ ამინდში-კი გამოძვრე-
 ბიან ამ ფულუროებიდან და ბ ა ო ბ ა ბ ა ს მსხვილ და
 ვეებერთელა ტოტებსე მსიარულ მამუნებთან ერთად
 ატარებენ დროს.

დეკემბერ მცენარეთა შორის არის კიდევ ერთი
 შესანიშნავი ხე, ეს არის ინდოეთის ლელვი. რომ შე-
 ხედოთ, იტყვიან მთელი ტყე არისო. მძლავრი, დი-
 დი ტანი ამ ხისა ვეებერთელა, მწვანე ქუდით არის
 დახურული. ეს ქუდი თავის ჩრდილ ქვეშ ირგვლივ
 დედა-მიწას ერთი ვერსის მანძილზე ფარავს. ადვილი

არ არის ამ გვარ სიმძიმის გაძლება ერთი ხისათვის, ამიტომ უოველი ტოტი ძირს მიწისაკენ უშვებს ფესვებს, ეს ფესვები ზირველად ჰჯერშია ჩამოკიდული; მერე თან და თან გრძელდება და როდესაც უწევს დედაძიწას, მოიკიდებს შიგ ფეხს, გამაგრდება და გარდიქცევა ნამდვილ ძირათ. მერე შეედგმის ტოტს ქვეშიდან ბოძივით. ამ გვარად ინდოეთის დეჟ-გმირი მცენარე ისე მაგრად არის ფესვებზე გამაგრებული, რომ ოდნავათაც არ ირუევა.

დეჟის ხე.

სმირად მომხდარა, რომ დიდი ხნის ინდოეთის დეჟის ხეს ამ გვარად ჩამოშვებულ ფესვების წყალობით სამ ათასს წლამდე უცხოვრობა.

უველა ეს უხარმახარი დეჟ-გმირები ძლიერ დიდხანს ცოცხლობენ; ხან-და-ხან ორსამ და ოთხ ათასს წლამდის გასტანენ.

მელა გუპილის საზარელი თავგადასავალი.

(მოთხრობა ლუი ჰერცოის)

III

დიდი ხნის დაცარიელებულმა კუ-
ჭის ტანჯვამ გამოადვილა გუპი-
ლი მის ანგრეულ-დანგრეულ,
დაღვრემილ, ბნელ გამოქვაბულ-
ში; გარეთ ვარდის ფერი აღი-
ანი იღიმებოდა; კვირტები იმ-

ლებოდენ; მწვანე ტყე მხიარულათ ქათქათებ-
და მზის პირველი სხივებით გაცისკროვნებუ-
ლი; გულწითელას და შაშვების გალობა

მთელ არე-მარეს ავსებდა თავისუფლების ჭანკებით,
რომლებიც ტყვის ეურებს მწუნარებათ ჩაესმოდან; სი-
ნამდვილის გრძნობა ისე შეესო გუპილს ტვინში, რო-
გორც ბასრი კბილი კურდღელს მუცელში; დამორჩი-
ლებული, უიმედო, ის ხელ-ახლავ წამოჯდა უკანა თა-
თებსე, რომ უფრო მოხერხებით ეფიქრნა, ემარსულნა
და ეცადნა; იქ კი, მის პირდაპირ, ზედ გასავალთან,
ვით გამაგიჟებელი მოჩვენება, ვით დამცინავი ნიშნის-
მოკება, მასე უძრავათ ამართულიყო.

ეს მასე სულ უბრალო რამ იყო, თვით ლიზეს
მიერ მოგონებული; ორი პატარა ბოძი და ზედ შე-
ყენებული მუხის ფიცარი; ძაგრამ ბოძები და ფიცა-
რი ისე იყო მოწყობილი, რომ როგორც კი ვინმე

შიგ კავლას მოინდომებდა, მუხის მძიმე ფიცარი, კიდევებზე წმინდათ გათლილი, უცვებ ჩამოსრიალდებოდა ბოძების ვიწრო ღაროებში, და წელში სწევეტდა მას.

შიმშილისაგან გამწარებულ გუზილის ტვინში, ამ მხნის წინ, წარსული ღზინების სურათები დგებოდა, იმ ბედნიერი დღეების, როცა ის ხორციით და სისხლით ისე ძღებოდა, რომ სულის მოთქმაც კი უჭირდა; რამდენი კურდღელი დაუჭირავს ხეების ძირში და ბილიკების ჯვარედინზე, რამდენ ბაჭიასთვის გაუცხებინებია სული მინდვრებში და ველებზე, რამდენი კაკაბი შეუჭამია მის საკუთარ ბუდეში, რამდენი კვერცხი შეუსვლავია და რამდენი ქათამი მოუპარავს სამოსასლოების უკან, ძაღლების კბილების და თოფის გრიბლის შეუშინებლათ!...

მერე ზამთრის უფრო მდარე ჭამასმა აგონდებოდა, მკვდარი მუდოები, გზის პირას გადაულაპული; წითელი კუნელა, გატიტვლებულ ჩირკეებზე დაკრეფილი, გარეული ვაძლები, მიწაზე, ნოტიო და დამძალ ფოთლებს ქვეშ ნაპოვნი.

სათები ზარმაცად მიიხლასნებოდენ, დაუსრულებელი, ერთი მეორის მსგავსები, და უფრო და უფრო სტანჯავდენ გუზილის ცარიელ, დამძეულ კუჭს.

გპირულათ ერთ ადგილს გაქვავებული გუზილი მუცელს მიწაზე აჭერდა, თითქოს ამით მისი გაუჩიება უნდოდა და შიმშილის დასავიწყებლათ, ახლა წარსულ, თავიდან აცდენილ გაჭირვებაზე ჭფიქრობდა; ჭფიქრობდა ტყვიების ზუსუნზე, ძაღლების მოსატყუებლათ გზების ახლართვა-დახლართვაზე, მოწამლუ-

ლი ჰურის გორგლებზე იქა-აქ, ტყეში, მინდვრებზე... მაგრამ ეველა სხვა სურათზე უფრო ცხადათ, უფრო ცნოვლათ, წარსული ცუდი დროებიდან, მას თვალ-წინ ეხატებოდა სამთრის ერთი ღამე, რომლის ეოველი წუთიც საკვირველი სიამკარავით იეო ამოჭრილი მის მახსოვრობაში:

„მიწა მთლათ გადათეთრებულა თოვლით, ხეებიც თეთრათ აძართულან, მკრთალი ციდან მოციმციმე ვარსკვლავები ცივ და თითქო ავგულ სინათლეს აფრქევენ; კურდღლები არ გამოსულან სოროებიდან, კაკბები სოფლებს დაახლოვებინან, მუდოებს სძინავთ თავის ღრმათ გაუვანელ ძაღროების მივარდნილ კუნჭულებში; აღარსად მოინოვება არც გარეული ვაძლი, ჩამოცვენელ ფოთლებს ქვეშ, არც კუნელა გატიტვლებულ ბუჩქებზე; არსად არაფერი სჩანს, არაფერი ამ მოციმციმე თეთრი თოვლის გარდა, რომელიც ეინვანს გაუძაგრებინა და რომელიც გუპილის კანამდისაც კი აღწევს, სასამთრო ტუავის სისქის მიუსედავათ.

ტუის მოძორებით სოფელი თავის ძალაღ სამრეკლოს შეჭფარებინა და მოსვენებით სძინავს, გუპილი იქითკენ მიდის და ჯერ ფრთხილათ უვლის გარშემო სოფელს, მერე კი, საჩჩოს იმედით გატაცებული, თან-და-თან უახლოვდება მას.

არსაით არაფერი ხმაურობა არ ისმის; სიჩუმეს მხოლოთ, დრო გამოშვებით, სამრეკლოს საათის რეკა არღვევს, და ხან-და-ხან ღამეში გამოდგომებული ხარების ჯაჭვებს რაწკანი გააქესთ.

უეცრათ ხორცის სუნი აღწევს გუპილის ცხვი-

რამდის; სადღაც შეკვდარი ცხოველია უთუოთ მიტოვებული; ის ღებება კიდევ და ამიტომ კიდევ უფრო ძლიერათ იზიდავს დამშეულის ენოსვას.

დიდი სიფრთხილით გუზილი მიდის სუნზე, ღობებს ეკვრის, ხეების ჩრდილში იმალება, და რამდენიმე ნახტომის სიშორეზე უახლოვდება ლემს, რომელიც შავათ გამოიხატება თოვლის სითეთრეზე; მის ჰირონომოზ ერთი სახელი მოსჩანს, სიჩუმით და სიბნელით მოცული; გაღებული დიდი ფანჯარა ცხადათ ამტკიცებს, რომ შიგ ვეელას სძინავს, ან და არავინ არის.

მაგრამ გუზილს ეჭვი ეპარება; შინა-გრძნობა აფრთხილებს, აშინებს; საცდელათ ის იხარავით ვარბის გაშლილ ალაგზე და შეუჩერებლათ უვლის გვერდით ლემს, თან თვალს არ ამორებს მეუღრო, მაგრამ საეჭვო ფანჯარას; სწავა მის ადგილას ვერაფერს შეამჩნევდა, მისმა გამჭრიახმა თვალმა კი ერთ სარკმელზე, სადაც მკრთალი მოწითალო მუქი გააჩნია, და ეს საკმარისია, ის მიხვდა.

კაცმა, რომელიც იქ, ფანჯრის უკან ზის, კატონოს, რამდენიც უნდა, თოფი, მოემზადოს სასროლათ, უდარაჯოს; ტუკია გუზილისათვის არ იქნება; რადგანაც გუზილი დარწმუნებულია, რომ ამ წუგდიადით მოცულ სახლში, ამ მეუღრო ფანჯარას უკან კაცია მიმალებული, მისი მოსისსლე მტერი, მისი ჯიშის მღვენელი და ამომწვევტი; მას განგებ დაუქრია სინათლე, ვითომ ძმინავსო, მაგრამ ბუხარში ისევ ღვივის უთუოთ ცეცხლი და მისი მკრთალი, წითელი მუქი სარ-

კმელზე ცხადათ ამტკიცებს კაცის იქ ეოფნას; გუზილს
 სძირათ გაუგონია თოფის გრიალის სმა ღამეში და
 ახლა მან იცის, რატომ არ სძინავს კაცს და რას უც-
 დის იგი. ვინ იცის რამდენმა სხვამ, მასზე უფრო
 თავსედმა, დაუფიქრებლათ შეაკლა თავი მტრის თოფს!
 და გუზილმა წარმოიდგინა აქ დატრიალებული მრავ-
 ლი საცოდაობა: კაცი მოსვენებით ზის თავის საი-
 დუმლოებით მოცულ ბნელ სასლში, სარკებლობს
 ტუის მხედების გაჭირვებით, იტუებს მათ შიმშილის
 დასაკმაყოფილებელი სარჩოთი, და, მარჯვე წამს, უჩი-
 ნარი, დაფარული, გაღებული ფანჯრიდან სწუვეტს
 თავის მსხვერპლებს. აქ დაიდუშენ, უთუოთ, გუზილის
 მძობილები, მეღიები, რომლებმაც სოფლისკენ გამო-
 სწიეს და რომლებიც მას შემდეგ მას აღარ უნახავს.

და გუზილი ნელ-ნელა, ისევ ძალგით, ტუისკენ
 ბრუნდება; მაგრამ უეცრათ, ერთ უორესზე, რაღაც ჰა-
 ტარა ოთხფეხის აჩრდილს ჰხედავს; მისი მუქი თვა-
 ლები ბნელაში მოელვარე თვალებს არჩევენ... ერთი
 უშველებელი ნახტომით ის დაუახლოვდა კატას, გა-
 მოუდვა მას.

კატამ კარგათ იცის, რომ მისი ბრჭყალები, ძალ-
 ლებისათვის საშიში, მელას ვერ შეაჩერებენ, და რომ
 ვერც გაქცევა იხსნის მას გუზილისაგან; მაგრამ სა-
 ბედნიეროთ ვაძლის ხე მოჩანს ეგერ, სულ ახლოს;
 ის მიექანება ხისკენ, კიდევ ძიაღწია, აი, კიდევ მო-
 ებდაუჭა მას... მაგრამ მელამ ჰირი მოაულო, კბილი
 გაჭკრა... და ღამის სიჩუმეში გაისმა ხანგრძლივი და
 საშინელი კნავილი, სიკვდილის მომასწავებელი კნა-

ვილი, რომელმაც გამოადვილა და მოუსვენრათ ააუფა მთელი სოფლის და არე-ძარეში გაფანტული სამოსასწლოების ძაღლები.“

ბეკრი სხვა სურათებიც იღვიძებდა და თრთოდა გუზილის მასწოვრობაში, საათები კი ერთი მეორეს მოსდევდნენ, ერთფეროვანნი, ერთგვარნი, და დღეები გაუთავებლათ გრძელდებოდნენ.

მერე და მერე გუზილის ახრები აიძალებენ, აიბნენ; ბედნიერი წარსულის ხსოვნა აწმეოს უბედურებას აერია და რაღაც საოცარ, სასარგელ წარმოდგენებათ იქცა; მას ეჩვენებოდა, თითქო ვეებერთელა კურდღლები, თათ-ჩაკიდებულნი, მის გარშემო ფერხულს ცეკვამდნენ, თოფს ესროდნენ მას, საფანტით კანს უხვრეტდნენ, ტყავს და ბაღანს აგლეჯდნენ, მაგრამ ბოლოს მანაც ვერ უღებენ; სიცხისაგან მთლათ დარეტიანებული იყო; მისი წაწვეტებული შავი ცხვირი, ჩვეულებრივით გრილი, ახლა განურებულიყო, თვალები გაწითლებოდა, გვერდები ჩაცვენოდა, გრძელი და ვიწრო ენა ისე კადმოვარდნოდა, როგორც სველი ნაფლეთი; მის წვეროზე ხან-და-ხან ოფლის ჰატარა წუნწკალი ჩამოეკიდებოდა ხოლმე და გამშრალი ჰირის გასავრილებლათ გუზილი ამ წუნწკალს ხარბათ სვლევდა.

დრო კი მიდიოდა; ხან-და-ხან გუზილი ცდილობდა მიმხვდარიყო რაში მდგომარეობდა ნაგრძნობი სიფათი გასაჯალთან, ვინ იცის, მაშინ როგორმე იქნება კიდევ აუცდინა იგი, მაგრამ მის საბრალი ტვინს კაცების ვშმაკობის ვერა გაეგო რა; და ამ გაუგებარს,

უცნობს, სამიშ საიდუმლოებით მოცულს, ის არჩევდა შიშხილს და ტანჯვას თავის მიუვალ საფარში.

ერთ დილას დიღათ გაიხარა, ეკონა გაუნთავისუფლდით; კაცი მოვიდა; ის რამდენსამე ხანს დარჩა გამოქვამულთან, რაღაც შეანძრია და წავიდა; მაგრამ გაბრახებულმა შემოკურთხევამ, რომელიც წასვლისას წამოიხროლა, უკანასკნელი იმედიც გაუქრო გუპილს გულში; ღიხე მხოლოთ მახის გასასინჯათ მოსულიყო, და ახლა ყოველ დილას, ალიონზე, ის მოდიოდა, რადგანაც გრძნობდა, რომ დასასრულა ახლოვდებოდა.

სიცხე კი სულ უფრო და უფრო სწავდა გუპილს; ის ხან მიწაზე ეგდო გამოტოლი და თავდავიწყებით ქოქინებდა, ხან ისევ წამოვარდებოდა და გარს ურბენდა თავის საპურობილეს, სასოწარკვეთილებით ექებდა ხსნას, რომელსაც ვერსად ვერ ჰპოულობდა.

ცახე მთლათ წითელი მთვარე მოსრიალებდა; მელას ის სისხლიანი ხორცის ნაკლეჯათ ეჩვენებოდა, რომელიც რაღაც უწებლო, შეუბრალებელ ძალას მიჰქონდა, ღრუბლების ფიანდაზე დასვენებული; ის გაშტერებით ადევნებდა მას თავის გადიდებულ, გაფართოვებულ თვალებს, საცოდავთ იგრძელებდა მისკენ ჩამომხმარ კისერს, გაწვრილებულ ცხვირს. როგორც მისი ტყვეობის პირველ ღამეს, ქარი ძძლავრათ ჰგრიანებდა ხეებს შორის, და მის გრიალში გუპილს თითქო აურიცხველი ძაღლების ეეფა ესმოდა. ეეფა, რომელიც თან და თან ახლოვდებოდა; თავისი საკუთარი ტვინის ზრიალი მას წყაროს ჩუხჩუხათ ჩაესმოდა და

აუტანელი წუურვილის მოსაკლავათ ის შეუწვევლათ ტრიალებდა, ეოველი მხრით ეძებდა წვალს, გამსჭვერ, წმინდა წვალს, რომელსაც ნეტარებით დაწაფებოდა.

ძეთერთმეტე დილის ცისკარი რძესავით თეთრ შუქს აფრქვევდა ხის ტოტებზე; გუზილს მეტი ცდა აღარ შეეძლო, გუზილს ბოლო უნდა მოეღო ამ დაუსრულებელი ტანჯვისათვის; ერთ წამს გადასწვიტა, გაბედა, მოიკრიფა უკანასკნელი ძალ-ღონე, მოიძარჯვა თავისი საწუბლი, გამხდარი თათები, უიძედო თავგანწირვით მოსხლტა ადგილიდან და გაექანა კანსავლისაკენ, უცნობ, გაუგებარ საიდუმლოსაკენ.

(შემდეგი იქნება)

თარგ. ელ. დემოლონ-წერეთლისა.

ბუტია სონა.

ბრებს უკან ატუხულა
ცუგრუმელა, ბურთა სონა;
გაბუტულა ზაწაწუნა
ძობუხულა თითის ტოლა.

დედამ ჰკითხა: ჩემო შვილო,
რახედა ხარ მოწყენილი?
რას ბუხღუნებ, ციცუნიაჲ,
დაგიშვია რისთვის ცხვირი?

ძაირები და ლექსები
გიგლამ წიგნში წაიკითხა;
მე კი ჯაგრი მომივიდა,
რომ არ ვიცი წიგნის კითხვა.
მეც მომეცია, დედაჲ, წიგნი,
რომ ვისწავლო ანა-ბანა
და სკოლაში გიგლას გავეყუ.
სასწავლებლათ ტოლებთანა.

დედამ უთხრა: გაიზრდები,—
მაშინ წახვალ სკოლაშია,
და ესლა კი გაერთევი
ტიკინების თამაშითა.

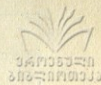

დედოფანს, მამ პიეიდე
 მე ტიკინა, ტოტოჩინა,
 მოცინარე, მობასაყ,
 თმა ხუჭუჭა,—უოუოჩინა.
 აუსრულდა გულის ნატვრა.
 დილით პირი დაიბანა,
 მაგიდასედა მსათ დაუსვდა,—
 ტიკინა და ანა-ბანა.

ალ ფხალაძე.

გ ა გ ო ს ა ნ ა გ ი .

(წარმოდგენილი ან. კაპანაძისაგან)

ერთი ჰატარა მინდორი
ახლუდა შემოვლებული
ბეგრჯელ მინახავს მორწეული,
არ არის ამწვანებული.

სულიერი უსულოზე
უსულო ურჯულოზე.

ახსნა რეზუსისა (დაბეჭდილი მარტის ნომერში) ბუხნარი სამთარში ტკბილია.

მწერალი ქალის ეპ. გაბაუვილის ორმოცი წლის იუბილეი.

ანვლილი პირველი მაისი დიდათ საყურადღებო
დღე იყო. ამ დღეს ქართველი ერი ორ დღესას-
წაულს მიეგება.

პირველი, როგორც ყოველთვის პირველ მაისს,
იყო დღესასწაული თამარ მეფისა; ქართველი ერი ამ დღეს
გაიხსენებს თამარ მეფეს, თავის მოჭირისუფლეს და დიდებულ
წინამძღოლს, რომელმაც ფეხზე დააყენა დაცემული საქარ-
ველო და შეაერთა, შეაკავშირა სხვა-და-სხვა კუთხე საქარ-
ველოსი, დაამყარა ერთობა.

მეორე იყო დღესასწაული, რომელიც გაიმართა თბილი-
სის ქართულ თეატრში ნიჭიერ და დამსახურებულ მწერალ-
ქალის, ჩვენი „ჯეჯილის“ მუდმივ თანამშრომლის ეკატერინე
გაბაშვილის ორმოცი წლის სალიტერატურო სარბიელზე მო-
ღვაწეობის აღსანიშნავათ.

მშვენიერი დღე იყო. ბუნებაც ხელს უწყობდა ხალხის საერთო დღესასწაულს. მზის სხივების ციმციმი, ნიავის ჩუმი ბუტბუტი, აყვავილებულ ხის ფოთოლთა შრიალი და ბუნების კეკლუცად მოკაზმულობა თავისებურ შნოსა და ელფერს აძლევდა ხალხის სადღესასწაულოდ შზადებას.

სალამოს რვა საათზე ქართული თეატრი ხალხით გაიქცედა. იუბილიარი ეკ. გაბაშვილი ეტლით მობძანდა; მას მოჰყვებოდნენ: „ჯეჯილის“ რედაქტორი ქ-ნი ან. წერეთლისა და შვილები, — ქალ-ვაჟი.

პირველად ბელლეტრისტმა ნიკო ლომაურმა, „ქაჯანა“ და „ალის“ დამწერმა, წაიკითხა მოკლე ბიოგრაფია ეკ. გაბაშვილზე და საკმაოდ დაახასიათა მისი ნაწერები. შემდეგ ამისა მსახიობებმა ითამაშეს ეკ. გაბაშვილის მოთხრობიდან გადმოკეთებული ერთ მოქმედებიანი სცენები: „ბედი მუხთალოთა“. ამ წარმოდგენამ მწყობრად ჩაიარა, არტისტებმა დამსწრენი ბევრი აცინეს.

ს. მგალობლიშვილმა და გრ. დიასამიძემ წაიკითხეს იუბილიარის მოთხრობები. ქალთა სამკერვალო სკოლის მოწაფე ქალმა წაიკითხა ეკ. გაბაშვილის პაწია ესკიზი — „ნაკადული“, რომელიც „ჯეჯილში“ იყო დაბეჭდილი; მისმა მოხდენილმა კითხვამ ხალხში დიდი შთაბეჭდილება დასტოვა.

ამის შემდეგ გაიმართა მოლოცვები. აიხადა ფარდა და ჩვენს წინ თვალ-წარმტაცი სურათი გადაიშალა. ერთის მხრით პატივცემულ იუბილიარის მიერ დაარსებულ ქალთა სამკერვალო სკოლის მოწაფე-ქალები იყვნენ ჩამწკრივებულნი, იმათ ხელში ეჭირათ მშვენიერი თაიგული, რომლიდანაც გამოყვანილი იყო სახელი იუბილიარისა: „ეკატერინე“. მეორეს მხრით ისხდნენ მომლოცველები. ამათ უკან იდგამ კავსაძის მგალობელთა გუნდი.

იუბილიარი მხცოვანმა მგოსანმა აკაკიმ ხელ-ჩაკიდებით გამოიყვანა სცენაზე და ცალკე მისთვის გამზადებულ სავარძლისკენ წაიყვანა; შემდეგ მოკლე, გრძნობიერი სიტყვა წარმოსთქვა და მიულოცა თავის მხრით ქ-ნ ეკატერინეს.

ამის შემდეგ ბევრი მოლოცვები წაიკითხეს, ბევრი საჩუქრები მიართვეს. მშვენივრად მღეროდა მგალობელთა გუნდი ბ. მ. კავსაძისა, კარგათ იმღერეს ქალთა სამკერვალო სკოლის

მოწაფეებმა: „სალამი შენდა“, და თავიანთ მიერ, — იუბილიარის ესკიზის „ნაკადულის“ მიხედვით — მშვენივრად ამოქსოვილი საჩუქარი მიართვეს.

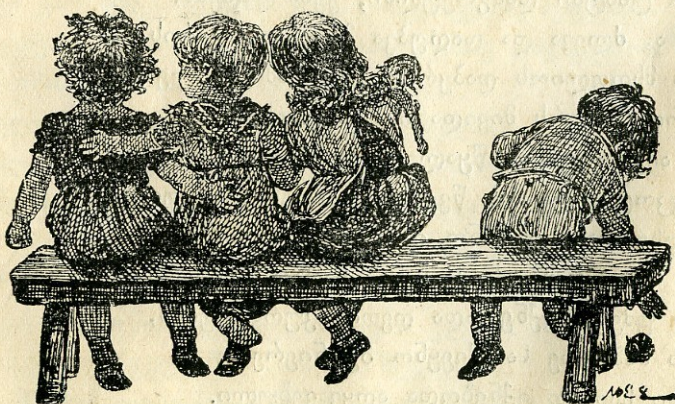
ჩვენი ჟურნალის და მისი ხელმძღვანელის ქ-ნ ანასტასია წერეთლისაგან ჩვენმა წარმომადგენელმა პატივცემულ იუბილიარს თაიგული მიართვა და შემდეგი აღრესი წაიკითხა:

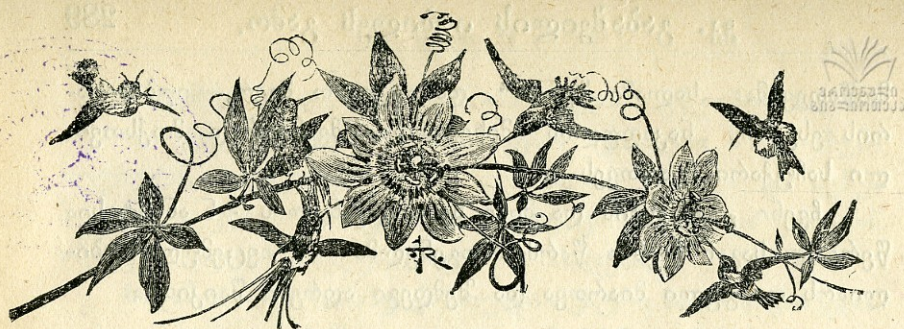
ნიჭიერ მწერალს და ძვირფას მეგობარს ეკ. გაბაშვილს.

შენი ნაამაგარი „ჯეჯილი“, რომელსაც დაარსებიდან არ მოშორებიხარ გიძღვნის სალამს, გამკობს ყვავილებით და გილოცავს შენ დაულალავ მოღვაწეობას სამწერლო ასპარესზე. არც ერთ წელიწადს მისი არსებობისას არ გიღალატნია მისთვის და ერთად შეერთებული ყველა მოთხრობები „ჯეჯილიში“ დაბეჭდილი არ ჩამოურჩება არც რიცხვით და არც შინაარსით სხვა შენ ნაწერებს. მხოლოდ პატარა ბავშვის ჩვილი გული უფრო შეითვისებდა და ჩაინერგებდა შენ მოძღვრებას.

„ჯეჯილითან“ ერთად მისი წინამძღვრებიც ღრმა თანაგრძნობით ეგებება შენ იუბილეს და გუფ-ახდილად აღიარებს, რომ კარგა ხანს „ჯეჯილის“ დაარსებამდის ის არც ერთ თავის ნათარგმნს, კაღმის მკსმას და რომელიმე საზოგადო საქმის დაწეების განძახხვას არ მოაყვანდა სისრულეში — შენ დაუკითხავად, შენ დაუფრცველად.

მაშ იცოცხლე მრავალ ჟამს, ძვირფასო მეგობარო, ჩვენი ქვეყნის სასარგებლოდ.

ალექსანდრე მაკედონელი.

(ფრიდრახს რაუკკერტისა 1788—1866)

მავისი ლაშქრით ალექსანდრე მაკედონელი უდაბნოს გზითა მიდიოდა იმა მხარესა, რომელიც იქვე, ამ უდაბნოს მოსახლვრე იყო, ომი სწყუროდა... ის მიადგა დიდს მდინარესა... ძნელის მგზავრობით დაქანცულმა ნაყოფიერსა მდინარის ნაპირს დაასვენა თვისი ლაშქარი, და დალოილს ლაშქარს დაეძინა. ტკბილი ძილის დროს შუბლს უგრილებდა მას ხეობის ნიაფი წყნარი. მაგრამ ვერ შესძლო დაძინება მაკედონელმა; თვით ერთი წუთიც მოსვენების მას აღლევებდა; სიცხისა ქვეშე და მინდვრისა სიმშვიდის შორის დაუდგარი მისი სული არ ისვენებდა. ეცხადებოდენ იმას, ვითა მოჩვენებანი, სამეფო ტახტნი დანგრეულნი, ქება-დიდება, უფლება, ძლევა და დალუპვა მრავალი ჯარის, მთელი მსოფლიოს დაპყრობა და დამორჩილება. მდინარის ნაპირს მივიდა ის და დაიხარა, პეშვი აივსო ცივის წყალით და შესვა ტკბილად; გამოუტოცხლდა მის წვეთებით მთელი სხეული, და თვისი თავი იგრძნო იმან ახლად შობილად. მიხვდა იგი, რომ ის ქვეყანა, სადაც მდინარეს სათავე უძევს, იქნებოდა ღვთივ კურთხეული, და მის ნაპირზე საამქვეყნო ბედნიერება უკვდავი სხივით იქნებოდა აღყვავებული. იმა ქვეყნისა მკვიდრნი ერნი, ექვს გარეშეა,

რომ განიცდიდენ მშვიდობას და კეთილ დღეობას,
და საარაკო სიმდიდრითა გალალებულნი,
ქებათა-ქებას მიუძღვნიდენ თავისუფლებას.

— „წავიდეთ იქა! იქ წავიდეთ ხმლითა და ომით;
უნდა უხრიდნენ ისინი ქედს ჩემს ბატონობას,
და ჩემი მეფურ მოწყალების ნაყოფად სთვლიდენ
თავის უदारდელს და ბედნიერს ყოფა-ცხოვრებას!“
უბრძანა მეფემ, რომ დაუკრან სამხედრო ბუკი...
ბუკისა ხმამან ტკბილი ძილი გაუფრთხო ჯარსა,
და სისწრაფითა თავის ყოვლის შემმუსვრელ ძალით
იმ ახალ ქვეყნის დასაპყრობად გაუდგა გზას.

ბევრი იარა ალექსანდრემ და მაინც კიდევ
ვერ მიალწია სანატრ მხარეს, შვების მომცემსა...
ბოლოს მიაწყდა ერთს ქვეყანას, რამ საუცხოვოს,
მიაწყდა იგი თავის ჯარით თვითონ ედემსა.

მაგრამ ედემის კარი დახვდა იმას დახშული,
და მის ბჭის წინ კი ანგელოზი იდგა ფრთოსანი,
რომელსაც ხელში მოეღვარე ხმალი ეჭირა,
რითაც საგრძნობლად შეაშინა გვირგვინოსანი.

— შეჩერდი! — რქვა მას ანგელოზმა მან საკვირველმა, —
ვინც გინდა იყვე, აქ შემოსვლის არა გაქვს ნება.

— მეფე ვარ მთელი მსოფლიოსი! — უთხრა მას მეფემ,
თან ეტყობოდა საშინელი მას აღელვება.

— ქვეყნის მეფეთა-მეფისგან ვარ მე აქ დარაჯად!

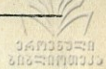
— მე კი ვარ მეფე ალექსანდრე, — რქვა კვლავ მეფემან...
— შენ თვით წარმოსთქვი განჩინება შენსავ თავზედა! —
მიუგო იმას ედემისა კარისა მცველმან,

— ის ეღირსება სამოთხისა წიაღში შესვლას,
ვინც აღშფოთებულს თავის ვნებათ დაიმორჩილებს,
და ვინც სულითა მდაბალია, არა ზვიადი...
ხოლო ქვეყნისა მაწუხებელთ და დამარბევლებს
როგორიც შენ ხარ, გაუმადლარს ისეთსა ხარბთა
ღვთისგან სამუდამოდ დახშული აქვსთ ედემის კარი...
მაკედონელმა ანგელოზსა სთხოვა შემდეგი:

— „არ მსურს დავბრუნდე უკან ბედით გულ განამწარი...
რადგან მოვედი ჩემის ფეხით ედემის კარსა,

რასაც არც ერთი ღირსებია ჯერ მომაკვდავი,
 მომეცი რამე ნიშანი, რომ მთელმა მსოფლიომ
 შეიტყოს ჩემი სამოთხის კარს მოსვლის ამბავი!
 — აჰა ნიშანი! წაიღე და თანაც ვისურვებ,
 რომ დიდ შეგნებით გაგინათლოს გონება ბნელი! “
 თან წამოიღო ის ნიშანი, უკან დაბრუნდა...
 და გზაში შეკრბენ მეფის სიტყვით მისი ბრძენები.
 უბრძანა იმათ მისულთქვენი იმის წინაშე
 და განეხილათ ის ნიშანი წამონადები.
 შუბლი შეიკრა მათ წინაშე ალექსანდრემან
 და უთხრა იმათ, — საჩუქარი რამ გასაშტერი
 და ზიზღის ღირსი მიძღვნეს მეფეს ალექსანდრესა,
 ადამიანის გახრწნილის ძვლის ერთი ნაჭერი.
 ერთმა ბრძენმა რქვა ალექსანდრეს: — “ფილიპეს ძეო!
 ზიზღით ნუ უცქერ გახრწნილს ძვალსა! უნდა ვთქვა სწორი:
 ჰკითხე მას და ის უსათუოდ მოგცემს პასუხსა!”
 და ბრძენმა ბრძანა მოეტანათ მისთვის სასწორი.
 მის ერთი თეფში მან გაავსო ოქროს ზოდებით
 და მეორეზე იმან დასდო გახრწნილი ძვალი...
 შეხებთ სასწაულს! ძვალმა ოქრო ზე აიტაცა...
 განცვიფრდა მეფე... ორჯერ მეტი ოქრო დაჰყარა,
 ზედ დაამატა თვის გვირგვინი, კვერთხი და ხმალი,
 მაგრამ არ იძვრის თეფში ძვლითა არა და არა!!
 ტახტზედა მჯდომი ალექსანდრე მეტად შეშინდა
 და ჰკითხა ბრძენსა: — “რა ძალაა ის იდუმალი,
 რომ ბუნებისა კანონს არღვევს ჩემსა წინაშე...
 იქნებ რამ იცი ბუნებისა შველის წამალი!
 — უბრალო მიწა ბუნებისა კანონს უშველის! —
 მიუგო ბრძენმა და დაჰყარა მიწა მან ძვალზე.
 უეცრად თეფში გახრწნილი ძვლით მაღლა მოექცა,
 და ოქროს თეფში კი დაეშვა დაბლა მიწაზე.
 ბრძენმა განმარტა: — “ღიდებულო მეფევე, ოდესმე
 შენი თავისა ქალას მსგავსი თავი გახრწნილა,
 მასში ყოფილა მკალი ესე სწორედ ნაწილი
 იმ ადგილისა, რომელ თვალის ბუდედ მითვლილა!
 ადამიანის თვალი ერთობ პატარა არის,

მაგრამ სიხარბე თან ახლავს მას გაუმადლარი;
 სიხარბით უცქერს ის ყველაფერს, რაც წუთისოფლად
 ჩვენის ხედვისა წარმტაცია და გამახარი.
 იგი მზადაა თვის სიხარბით მთელი ქვეყანა
 თვითონ შეყლაპოს, ისეთია გაუმადლარი;
 არ ყოფნის იმას არც გვირგვინი, არც მეფის კვერთხი
 და მთელი ქვეყნის ოქროც მისთვის კი ცოტა არი.
 მაგრამ იმავ თვალს თუ დააყრი ზემოდამ მიწას,
 მაშინვე ჰქრება მის ასეთი გაუმადლობა...
 და მიწის მჩატე ტვირთის ქვეშე იმას ესპობა
 თვისი სიხარბე, მასთან ერთად თვის მხედველობა.
 შენ, დიდებულო ხელმწიფეო, ამა ნიშანით
 შეიგნე დროის და ცხოვრების სწორ მნიშვნელობა,
 და შენს წინაშე ამ გახრწნილი ძელისა სახითა
 სდგას კაცის თვალის სიხარბე და გაუმადლობა!“
 მეფე უგდებდა ბრძენის სიტყვებს თავ-ჩაქინდრული
 და შუბლ შეკრული... მაგრამ ადგა მოულოდნელად
 და დაიყვირა ისეთის ხმით, რომ თვით კლდეებმა
 გამოძახილი მოსცეს მის ხმას გულთ შემშფოთველად.
 —იქუხე, ბუკო, წინ, წინ გასწი, ჩემო ლაშქარო,
 სიცოცხლე ჩვენი მოკლე არის, მიქრის დროება...
 სირცხვილი იმას, ვისაც ამა სოფლის ცხოვრება
 და ძვირფასი დრო უქმობაში დაეხარჯება.
 მისი ლაშქარი გაემგზავრა ინდოეთისკენ
 ხმაურობითა, ვით პირ ღია მშიერი გველი...
 იქ აღექსანდრე სისხლსა ღვრიდა და იმარჯვებდა
 და ახალ-ახალ გამარჯვების იყო მსურველი,
 შემდეგ ოვითეულ გამარჯვების ინდოელებზე.
 გაუმადლარი მის სურვილი ბოლოს განქარდა:
 როდესაც მეფეს მიცვალებულს კარის კაცებმა
 თვალებზე მიწა დააყარეს, მაშინ დაწყნარდა.

ილ. ფერადე.

ბიძიას ნაამბობი.

(ბავშვების ცხოვრებიდან).

25 ქრისტეშობისთვა.

დღესასწაულები.

სეც ჩვენი შობა... დღეს საყდარში უნდა წავიდეთ... ყველაზე ადრე მე გამომეღვი-
 და... ჩემები მივიწმინდ-მოვიწმინდე, ტა-
 ნისამოსი გავისუფთავე, ხელ-პირი დავიბა-
 ნე ცივი წყლით ისე, როგორც ჩვენი უფ-
 როსისაგან მქონდა გაგონალი და გარეთ
 გამოვედი... სუსხიანი დღეა... არა თოვს,
 მაგრამ თოვლი კი ბევრია ჩვენს ეზოში...
 მზეზე მშვენივრათ ბრჭყვიალებენ ჩვენი
 სკოლის შენობაზე ჩამოკიდული ყინულის
 სხეულები... მცივა, მაგრამ არ ვებოები ამ
 სიცივეს და სიცივისაგან საცოდავათ მო-

ბუზულ ბელურებს პურის გულს უყრი... ესენი სრულიათაც
 არ მერიდებიან და გულ-საკლავი ჟღივილით ესევიან მოულო-
 დნელ საკვებავს... მალე ჩემი ამხანაგებიც გამოცვივდნენ ეზო-
 ში და დაიწყეს გუნდაობა... უფროსმა ზევიდან გადმოგვძახა
 დასაწყნარებლათ სასადილო ოთახში შევსულიყავით და მერე
 საყდარში წასასვლელათ მოვმზადებულებიყავით. ჩვენც წივილ-
 კივილით მივაშურეთ ოთახს... ჩაი უკვე მზად იყო... მივსვით-
 მოვსვით საჩქაროთ, პურის კარგი დიდი ნაჭერით ჩავი-
 გემრიელეთ ყელი და ოთახებში წავედ-წამოვედით... მალე
 უფროსიც ჩამოვიდა, მიგვათვალ-ჩაგვათვალერა, გვიბრძანა
 დიდ დარბაზში შეკრეფა და ტბილი ხმით მოგვილოცა დღე-
 ვანდელი ბრწყინვალე დღე, დღე ქრისტეს შობისა! მერე და-
 გვაშკრივა და წაგვიყვანა საყდარში.

ქუჩაშიაც კარგათა ციოდა... ფეხები სულმთლათ დამა-
 ძრა, ყურებმაც იგრძნეს სუსხი, მაგრამ მე მაინც არ ჩამოვ-
 რჩენილვარ ამხანაგებს... მალე გალავანშიაც შევედით... წირვა
 უკვე დაწყებულიყო და გარეთ არავის ჭაჭანება არ იყო, გარდა

რამდენიმე მათხოვრისა; ესენი საყდრის კარებთან ჩამომწკრივებულიყვნენ და დამონძილ ტანისამოსში კანკალი გაჰქონდათ... ერთი მათგანი მე ვიცანი კიდევ: ჩვენებური კაცი იყო, სოფლიდან ქალაქში სამუშაოთ ჩამოსული, მარჯვენა ხელი სულ არ უჩანდა და მარცხენით მოწყალეებასა სთხოვდა... ამა-ნაც მიცნო, დამიძახა კიდევ, რალაც უნდა ეკითხნა, მე კი შემრცხვა და ყურადღება არ მივაქციე; მხოლოდ ეს და გავიგონე:—აი დედასა... ეს ბიჭი ჩემს კალთაში გაიზარდა და ახლა კი ყურობთ, ხმის გაცემაც კი იუკადრისა!.. ოჰ, სად არის, ღმერთო, შენი სამართალი? ჩვენმა მასწავლებელმა გაიგონა ყველა ეს სიტყვები, ხელში ფურები ჩაუწყო და რაღაზედაც ლაპარაკი დაუწყო!.. მერე ჩემთან მოვიდა, ჩამკიდა ხელი და მიმიყვანა იმ მათხოვართან და თვითონ კი მოგვშორდა.

— შეილო, სანდრო, გენაცვალე, განა ველარ მიცანი, რათ ნომარიდე, შეილო, თვალი? დედაშენი როგორ არის! შენი ძმები როგორ არიან? სად არიან შენი ძმები—უნდა იმათთან მივიდე, დაუჩოქო, შევევედრო, რომ მიშველონ რაზე, რომ ჩემი ცოლშვილის ცოდვაში არ ჩავარდე, შიმშილით იგინი არ დამეხლენ. აი ხომ ჰხედავ, მარჯვენა ხელი აღარა მაქვს, ი გავერანებულმა მაშინამ მომწყვიტა, ნახევარი კაციც აღარა ვარ და ჰყურობ—შარმაზანი ეკკლესიის კარებს ატუზვია და გამგლეღ-გამომგლეღს მოწყალეებასა სთხოვს... შარმაზანი და მათხოვარი!.. აი დედასა!.. სთქვა ეს, თვალეში ცრემლი მოერიდა და გულ-ჩათუთქულმა მითხრა:—წადი, შეილო, შექცივა, თორემ მე რა მამკლავს, ძალლი ვარ? მე გაბუნჩვილი ვიდექ მის წინ, მკვდარი, მეხი რომ დამცემოდა ის მერჩივნა ამ სიტყვების გაგონებას: სინიღისმა ქეჯნა დამიწყო, მთლათ აქარხალბული მოვშორდი ამ საცოდავს და ამხანაგებში ჩავერიე. თუ როგორ გათავდა წირვა, როგორც თქვენ არა ჰყოფილხართ და არა გაგიგონიათ რა, ისე მე ვერა გავიგე რა! მხოლოდ ეს მახსოვს, უფროსი ყველაზე ადრე გავიდა გარეთ... ყველას მოწყალეება მისცა, დაელაპარაკა და მერე დამიძახა მე და აღერსიანათ მითხრა:—აბა, გაუძეხი ამათ და ყველანი ჩემთან წამოასხი, ყველა ესენი დღეს ჩვენი სტუმრები არიან; მეტადრე აი ამ პაწაწინებს უგდეთ ყური—გზა არ დაკარგონ.

მაგრამ ამათ მე წავასხამ, თქვენ კი ეს დიდები წამოიყვანეთ და რითიც შეგვეძლება იმითი გაუმასპინძლდეთ მათ“. — სთქვა ეს, ჩაჯდა ჩვენი უფროსი ეტლში, ორი გოგო-ბიჭი ჩაისვა, ვიღაც დაძონძილ ტანისამოსიანი დედა-კაცი გვერდზედ მოისო და გაბრწყინებული სახით გასწია შინისაკენ. ჩვენც მალე ექვსი მათხოვრით მივადექით სკოლის ეზოს.

ჩვენი ხტუმრები.

დღეს ჩვენი უფროსი და ყველა ჩვენი მასწავლებლები ჩვენთან ერთად სადილობენ. დიდი მათხოვრები მასწავლებლებთან სხედან და პატარაები-კი ჩვენთან... თვითონ უფროსი ფეხზედა დგას, მიდი-მოდის და ყველაფერსა სთავაზობს ამათ... ჩვენი ვასილ პეტროვიჩი ძალიან მხიარულათ მეჩვენა დღეს: სულ იცინის, ყველას აცინებს და უმასპინძლდება კიდევაც ჩვენ სტუმრებს.. სადილის შემდეგ ყველანი უფროსთან წავიდნენ... მათხოვრებიც თავისთან წაიყვანა უფროსმა და ყველა ესენი გამოკრული ბოხზით გაისტუმრა შინისაკენ... ამათაც დალოცეს, დღეგრძელობა უთხრეს ჩვენ მადლიან უფროსს და მოშორდნენ ჩვენი სკოლის არე-მარეს... ამ სანახაობით განათლდა ჩვენი გული, სათნოების კარები გაეღო ჩვენს გულს და ჩუმათ ამ დიდებული სანახაობით გაკვირვებულნი მივიფანტ-მოვიფანტენით ჩვენ-ჩვენ ოთახებში და ბევრხან ვბაასობდით ამ ამბის შესახებ. მალე ვასილ პეტროვიჩი შემოვიდა და შემდეგი ამბავი წაგვიკითხა თავისი დალოცვილი ხმით:

გიგოს მოწყალება.

გიგო ძალიან კარგ გუნებაზე ადგა, საჩქაროთ ჩაიცო წინდები, გამოიკვანწა „სამატროსო“ ტანისამოსში, პირი დაიბანა, გადაივარცხნა თმა და შევარდა სასადილო ოთახში. გიგომ ჩაკოცნა თავისი დედა, ფაცა-ფუკით დალია ერთი ჭიქა რძე, წამოიკინკრიხა ქული და გავარდა ეზოში.

მთელი დილა თამაშობაში და მხიარულობაში გაატარა: ჯერ ბანჯგვლიან მურას ეთამაშა, მერე თავიანთ მეეტლეს შვილთან „ცხენიანობა“ ითამაშა და ბოლოს, როდესაც მართო დარჩა, ქვების სროლა დაუწყო ბედურებს. თუმცა ვერც ერთს ბედურას ქვა ვერ მოახვედრა, მაგრამ საცოდავები მაინ-

ცა და მაინც შეშინდნენ და ყველა მის ხელის აღებაზე შრი-
ლით გადაფრინდებოდნენ ლობიდან ბანზე და ბანიდან ლობე-
ზე. მათი ფრთხილი აკვირვებდა და კიდევ ართობდა გიგოს.
მის სახეს ქახქახი გაჰქონდა, მისი მქრქალი თვალები ბრჭყვი-
ნავდნენ... სირბილისგან მოქანცული გიგო მძლავრად ქში-
ნავდა.

უეცრივ, ამ გახურებული სირბილის დროს, ჰიშკართან
გამოჩნდა მოკლე, დაძონილი კაბით პაწაწინა გოგო... ერთ
ხელში კალათა ეჭირა.

— ბატონიშვილო!... ძვირფასო!... ღვთის გულისთვისა,
მოწყალეა მოიდე, — მოკრძალებით უთხრა გიგოს.

გიგოს უნდოდა კიდევ ესროლა ქვა ბელურებისათვის, მა-
გრამ შესდგა და ცოტა ხნის შემდეგ ახლო მივიდა გოგოსთან.

— შენ ვინა ხარ?... მათხოვარი ხარ? — ჰკითხა გიგომ...
სახიდან ოშხივარი ასდიოდა და ცალი ხელით იწმენდავდა
ოფლს.

— დიახ, მათხოვარი ვარ!... მშინ... მომეცი რამე, ჩემო
კარგო ბატონო! — გაიმეორა გოგომ.

გიგომ ცნობის მოყვარეობით აათვალიერ-ჩაათვალიერა
იგი. გოგო პაწაწინა იყო, გამხდარი, დამქნარი, მზე-მოკი-
ლებული.

— შენ პური გინდა? ჰა, თქვი, გინდა? — ჰკითხა გიგომ და
ქვას მაგრა ხელი მოუჭირა, — მოიტა ხელი!..

გულ-უბრყვილო გოგომ თავისი პაწაწინა, გამხდარი ხე-
ლი გაუშვირა.

— აჰა, აიდე! — წასძახა ცელქმა და ხელში ქვა ჩაუდო.

გიგომ ქვა არ გადაავდო და არც არაფერი უთხრა...
მხოლოდ ცრემლიანი თვალით შეჰხედა გიგოს, ჩაჰკიდა თავი
და გაუდგა მტვრიან გზასა...

გიგო დაღონდა... მისმა წითლათ გადაჟღაყებულმა ლო-
ყებმა ფერი იკვალეს. იგი საჩქაროდ შევარდა სამხარეულოში,
აიღო პურის ნატეხი და გაფარდა გარეთ... მარჯვნივ მიიხედა,
მიიხედა მარცხნივ, გოგო — ცამ ჩაყლაპა, თუ დედამიწამ — არ
სადლა მოსჩანს... გიგო დაადგა გზას, გადაუხვია მინდვრისა-
კენ, არა, არსად მოსჩანს, მისი კვალი ყველგან დაკარგულია.

გიგო ამ სირბილში ძალიან მოიღალა და შესდგა სულის
მოსაბრუნებლათ.

— წავიდა... მე ველარ დავეწევი მას!.. დაღალულ-და-
ქანცული შევიდა ეზოში და პურის ნაჭრით ხელში ბოძს მიე-
ყუდა... მის სახეს სიხარული არ ეკარებოდა... იღვა უძრავათ
და მისი თვალები ისევე მინდვრისკენ იხედებოდნენ... გიგო სულ
იმის ფიქრშია, როგორმე თვალი მოჰკრას იმ საცოდავ გოგოს,
მაგრამ იგი აღარსად მოსჩანს. — „რა პაწაწინა იყო, გამხდარ-
დამდნარი!“ — ფიქრობს გიგო.. საცოდავი, მოწყალეებასა მთხოვ-
და... იქნება შიოდა კიდევ!“ თვალები მოეღრუბლა და ცრემლ-
მა დენა დაუწყო.

მოუყვანეთ მას ის ქალიშვილი! მოუყვანეთ მას ის მათ-
ხოვარი! იგი მას მისცემს პურს, გამოუტანს ფუნთუშს *), აჩუ-
ქებს ვერცხლის ფულს, მისცემს ყველა თავის სათამაშოებს,
მისცემს ყველაფერს, რაც კი რამ მოეპოება! მაგრამ ქალიშვი-
ლი არსად მოჩანს. ტირის გიგო, ცრემლით ასველებს პურის
ნატებს.

— რატომ ქვა არ გადააგდო? რატომ არაფერი არ მითხ-
რა? რატომ თავში არა მდრუზა ის ქვა? რატომ არ გამლანძ-
და? მათხოვარმა მხოლოდ დაჰხედა ქვას, ცრემლიანი თვალით
შემომხედა მე და ისე გაუდგა გზას!

ყოველ დღე გიგო გარეთ გადიოდა, იხედებოდა მინდვრი-
სკენ, იხედებოდა მტვრიან გზისაკენ... ქალიშვილი კი არსად
არის, აღარსად მოჩანს.

გავიდა დრო... მის სახლის ახლო გაივლიდნენ მათხოვ-
რები, დავრდომილნი ბერი-კაცები და დედაბრები, გაივლიდნენ
თავიანთი დედებით პაწაწინა მათხოვრებიც, მაგრამ იმ პაწა-
წინა ქალიშვილს-კი თვალი ველარ მოჰკრა გიგომ.

და ის იყო და ის—გიგოს პურის მაგიერ ქვა არავისთვის
არ გაუწვდენია.

ჩემი ძმის წერილი.

„ამას წინეთ შენმა მასწავლებელმა ძალიან გამახარა, რო-
დესაც შემატყობინა, რომ შენ კარგათა სწავლობ და კარგა-
თა ც იქცევი. კარგი საქმეა, ჩემო კარგო, კლასში რიგიანათ
ჯდომა, შეთვისება იმისი, რასაც გასწავლიან; კარგი საქციე-
ლია, როდესაც მასწავლებლებს არ აჯავრებ, არ აჯავრებ იმ

*) ფუნთუში—რუსები რომ „ბულკას“ ეძახიან.

მასწავლებლებს, რომელნიც ნათელსა ჰყვენენ შენს გარეშემო, იტანჯებიან თქვენთვის, ღელავენ, სულსა და გულს ითანადრებენ, ვაი-ვაგლახობენ, რომ თქვენ კარგი კაცები გამოხვიდეთ და უდროოთ მიემგზავრებიან იქ, საიდანაც აღარავინ ბრუნდება! ეს კარგი საქციელია, კაი მხარეა შენი მომავალისათვის, მაგრამ უფრო კარგი ყოფაქცევა იქნება, რომ შენი კარგი ბიჭობა გარეთაც გამოიჩინო! შენ ცალ-ხელა შარმაზანმა დაგიძახა და იუკადრისე იგი, არ მიხვედი მასთან, არ დაელაპარაკე, არ ანუგეშე და ტანჯვა უფრო გაუძლიერე. მაშინ კარგი იყო შარმაზანი, როდესაც სილარიბეში ჩავარდნილს დედა შენს თავს ევლებოდა? მაშინ კარგი იყო შარმაზანი, როდესაც მინდვრიდან დაბრუნებული, დაღალული, დაქანცული ბევრს რასმე მოგიტანდა ხოლმე და თავის შვილებს კი აკლებდა? მაშინ კარგი იყო იგი, როდესაც თავისი ურმით ქალაქში ჩამოვიყვანა, როდესაც ქალაქის ქუჩაზედ სცემეს, უკენესეს გული, მაგრამ შენ უნუგეშოთ არ დაგტოვა, თავისი ნაცემი ჯანით წამოვიკიდა, გულ-შედონებული წაგიყვანა, დაგაბინავა საავათ-მყოფოში და ყოველ-დღე მოდიოდა შენს სანახავათ, შენ საკითხავათ, შენი გულისთვის დასტოვა თავისი ცოლ-შვილი და ვინემ შენ არ მორჩი, მინემ ფეხი არ მოიცვალა, და კიდევ რამდენი რამ ჩამოგიტვალო, ჩემო კარგო? ვინც სიკეთეს არა ჭხედავს, იმას ბუნება კარგს არ მიაკარებს!.. ეს არ არის კარგი საქციელი და, თუ ყველა ამას გაგონებ, ეს იმისთვის, რომ მე მსურს ყველაფერი გაგაგონო ეხლავე, ჩაგაფიქრო, გაგახარო კიდევ და ბოღმითაც აგიმსო გული რომ ქვეყნის ამბავი წინ გაგიშალო!... არ დაგიძალავ — შენ საბრძოლველათ ემზადები და ცხოვრებასთან ბრძოლაში ის იმარჯვებს, ვინც უკეთესათ მომზადებულია... აქ თოფი და ხმალი არ გამოგადგება. შენი ხმალი — მსხვილი — შენი გონება უნდა აუკეს, შენი თოფი — შენი გონების გამჭრიახობა და გულის სიფაქიზეა! დაიარაღდი ამ იარაღით და გარწმუნებ — ყოველ ჟამს შენ გამარჯვებული იქნები და ეკლიან გზას იისა და ვარდიან გზათ შესცვლი. კაი კაცობის მაგალითებს ბევრს შეჰხვდები ცხოვრებაში და ეს მაგალითები გაითვალწინე ყოველ-ჟამს ჩემო კარგო! პირველი შენი მაგალითი — შენი უფროსია — ეს სათნოიანი, დიდ-ბუნებოვანი კაცი!.. ხომ გახსოვს, რა ჰქნა, რომ შენი საქციელი დაეფარა? მან

არ იუკადრისა ჩვენი კარგი შარმაზანი და თავისთან წაიყვანა, არ იუკადრისა ქუჩაში მოსიარულე გოგო-ბიჭები და ანუგეშა ესენიც; სადილი გაუმართა, მოწყალება მისცა, შარმაზანის პატარა ვანო სკოლაში მიიღო თავისი ხარჯზედ, გაუთბო ცხოვრების ქარიშხალით გაციებული გული და ისე გაისტუმრა. ზომ გახსოვს, რა გახარებული იყო ამ სანახაობით, ოდესღაც თქვენგან ათვალ-წუნებული ვასილ პეტროვიჩი? როგორ მხიარულებდა, რანაირათ ეთამაშებოდა მათხოვარ — გოგო-ბიჭებს!.. დაიხსომე ყველა ეს, ჩემო კარგო, და ეცადე აღარავის ათქმევინო ის, რაც შენს შესახებ ნათლიმაშა შარმაზანმა სთქვა ეკკლესიის კარებთან: — „ეს ბიჭი ჩემს კელთაში გაიზარდა და ახლა-კი, ყურობთ, იუკადრისა ხმის გაცემა .. ოჰ, სად არის, ღმერთო, შენი სამართალი?“... ამ სიტყვებმა დამწვა და დამდაგა, სისხლი ამიმღვრია და ახლა შენ იცი — ამ საქციელს შენი კაი ბიჭობით როგორც გააქარწყლებ და ჩემს წყრომას სიხარულათ გადამიქცევ. რომ არ მიყვარდე, ამას არ მოგწერდი და ამბის გამეორებით არ ავადელვებდი! ვაკოცებ, ჩემო კარგო, და ველი შენი კარგი ამბების გაგონებას.

შენი იასონი.

ალ. ნათაძე.

თამარ მეფე.

ნახე სიზმარი:
მეფე თამარი

კვლავ ჩვენ სამშობლოს მოვლინებოდა;
თვით პირი-მზისას,
სხივთ კონა მზისა

ბროლ-ფიქალ მკერდზე ეფინებოდა!
სცემდა ბრძანებას...

მის სურვილ-ნებას
ზღვა თუ ხმელეთი,—ყველა მონებდა;
კაცი და ქალი,
მონა, მაშვრალი—

ყველა ერთ-გვარად გაუგონებდა!
ეს საქართველო,

ზურმუხტი მდელთა,
ნაზად ჰყვოდა, იფურჩქნებოდა;

ტურფა ედემსა,
შვების მომცემსა

და თვით სამოთხეს ედარებოდა!
ვერას აკლებდა,

მუსრს ვერ ავლებდა
შინაური, თუ გარეშე მტერი!

მეფობდა: ძმობა,
მჭიდრო ერთობა

და ნეტარებდა, ლხინობდა ერი!
მაგრამ სიზმარი,—

ეგზომ ნეტარი,
განქრა და დავრჩი გაოცებულნი;

აღარც თამარი,—
ნაზი, ნარნარი,

აღარც ერთობა—ძმობა ქებული!

ლადო გეგეჭკორი.

შ ი რ ვ ა ნ - ზ ა დ ე .

(აღუქსნდრე მასესიანა).

ირვან-ზადე სომხების მწერალია. დაიბადა ქალაქ შე-
მახაში 1858 წელს 7 აპრილს. პირველათ რუსუ-
ლად დაიწყო წერა, მაგრამ შემდეგ 1879 წლიდან
სომხურად წერას მიჰყო ხელი. წერდა კორესპონდენციებს,
შემდეგ მოთხრობების წერაც დაიწყო; პირველი მისი მო-
თხრობები: „ცეცხლი ნავთის ქარხანაში“ და „ნოქრის დღიუ-
რი“ 1884 წელს დაიბეჭდა. ამ მოთხრობებმა საზოგადოების
ყურადღება დაიმსახურეს და ავტორსაც მწერლის სახელი მო-
უხვეჭეს. ამის შემდეგ შირვან-ზადემ მრავალი მოთხრობა, რო-
მანი და ღრამა დასწერა, რითაც დიდათ გაამდიდრა ჩვენი
მეზობელი ერის ლიტერატურა.

ოცდა ორ მაისს დანიშნული იყო მისი ოცდა ათი წლის
სამწერლო სარბიელზე მოღვაწეობის იუბილეი. ერმა მას ამა-
გი არ დაუკარგა და შესაფერის პატივისცემით მოიგონა ამ
დღეს გამართულ იუბილეზე მისი ნამოღვაწევი ლიტერატუ-
რის დარგში.

ცეცხლის მქრობელი რაზმის ქალი.

VI.

ატონ ლედველმა ბრძის დედის ძებნა დაიწყო. იმის მოძებნას ამ უშველებელ ქალაქში, სადაც ურიცხვი საავადმყოფოები და თავშესაფარები იყო, დიდი ხანი მოუხდებოდა. ამას გარდა საცოდავი ქალი, როგორც ეტყობოდა, გრძნობა დაკარგული იყო, როდესაც წაიყვანეს. იქნება თავის სახელის და გვარის თქმა ვერც კი მოახერხა. აი, ამიტომ ლედველს აქნობამდის ვერ შეუტყვია ბილის დედა სად არის და ცოცხალია თუ არა!

იმან რჩევა ჰკითხა მკურნალს, შეიძლება თუ არა ბილის თვალების ახელა. ექიმმა სთქვა;— შეიძლება, მაგრამ ძნელი ოპერაცია დასჭირდებაო. ბილის რომ ასეთი ძნელი ოპერაცია აეტანა, საჭირო იყო ღონე მოეკრიფა და გამაგრებულიყო, ამიტომ ცეცხლის მქრობელ რაზმთან მიიღო დატოვება შეუძლებელი იყო. ქალის მოვლა სჭიროდა ბილის, უნდა ებანებინათ, რივიანათ ჩაეცვათ და ნოყიერი საქმელი ეჭმათ.

იმავე ქალაქში სამას მამის გამდელი სცხოვრობდა. სამას ნათესავებს ეს დედაკაცი ძალიან უყვარდათ და პატივსაც სცემდნენ. ისიც მზათ იყო დაემტკიცებინა, რომ ამათ ყურადღებას აფასებს; ამიტომ ყოველ მათ სურვილს ასრულებდა. ქვრივი იყო. ერთ პატარა სუფთა სახლში, ცეცხლის მქრობელ რაზმის სახლთან ახლოს, სცხოვრობდა. ლედველმა ოპერაციამდის ბილის დაბინავება ამ ქალთან გადასწყვიტა.

როდესაც ბილის ეს ამბავი გამოუცხადეს, ძალიან ეწყინა. იმას აწუხებდა ის აზრი, რომ თავის საუკეთესო მეგობრებს და ჯეკს უნდა მოშორდეს. მაგრამ როდესაც აუხსნეს, რომ ის ხშირად მათ ინახულებს, ცოტათი დამშვიდდა.

— აბა, წარმოიდგინე ბილი, ცისფერ ცას დაინახავ, შენი მეგობრების სახეს ნახავ, — ეუბნებოდა ლედველი, — შენს

მხსნელ ჯეკსაც შეხედავ. ჩვენ კი ამ დროს განმავლობაში ვცდებით, რომ დედა შენი მოვძებნოთ, იმასაც თვალით დანახავ, რა ბედნიერება იქნება! ბილლი კი, რაც თავისი თავი ახსოვს, სულ სხვის თვალებით სარგებლობდა: ვერც კი წარმოიდგინა ის ბედნიერება და სიამოვნება, როდესაც თვალი აეხილებოდა. უთუოდ ძალიან სასიამოვნოა, როდესაც ყველანი ასე სცდილობენ და ებრალებათ, რომ ბრმაა.

ერთ დილას სამა და პაპა ეტლით მოვიდნენ, რომ ბილლი ახალ სადგომზე წაიყვანონ. კარგია, რომ ბილლი ბრმა იყო და რიორდანეს ვერა ხედავდა. როდესაც ის უკანასკნელათ ტანთ აცმევდა, რიორდანი ისე შეწუხებული იყო, რომ თვალებიდან ცრემლი გადმოსდიოდა და ცდილობდა, რომ ამხანაგებს არ დაენახათ. მართალია, თუმცა ბილლი თავის მეგობრის სახეს ვერა ხედავდა, მაგრამ გრძნობდა იმის ხმაში, მიხვრა-მოხვრაში და როდესაც ერთი წვეთი ცრემლი ხელზე დაეცა, ბილლიმ თავი ველარ შეიმავრა და ატირდა. სამა ხან ერთს და ხან მეორეს შესცქეროდა; იმისი ბედნიერი და მხიარული სახე მოიღუშა და თვალები აეფსო... ბოლოს წამოიყვირა.

— არ მესმის, რა გატირებთ? ბილლის ხომ თვალები აეხილებათ!

— მართალი ხარ, ჩემო კეთილო, — უთხრა პაპამ, — აქ სატირალი არა არის რა. იქ ბილლი კარგად იქნება. ღმერთი შეეწევა. ყველაფერს თავის თვალით დანახავს. როდესაც დედასაც უპოვნით, მაშინ ხომ ყველაფერი მშვენივრათ მოეწყობა.

ჯეკი დაკვირვებით ხან ერთს და ხან მეორეს შესცქეროდა და სწუხდა. იმას არ იამებოდა ხოლმე, როდესაც ვინმე უბედური იყო; ისა ცდილობდა ხან ერთთან მისულიყო და თავი კალთაში ჩაედო, ან ხელები აელოკა და ხან მეორესთან. თითქოს ემუდარებოდა დამშვიდებულიყვენენ, რადგან ყველაფერი ბილლის სასარგებლოთაა.

— ჯეკიც ნაღვლობს, — სთქვა რიორდანემ, — კმარა, დაეწყნარდეთ! ხომ მარჯვეთა ხარ, ბილლი? ხომ არა გცივა?

— არა... არა, — ქვითინებდა ბილლი.

— ნუ სწუხარ! ღმერთი მოწყალეა, ყველაფერი კარგათ გაივლის!

რიორდანემ ბავშვი ხელში აიყვანა და ძირს ეტლში ჩასვა.

— მშვიდობით, ჩვენო კარგო, — ყვიროდნენ სხვა ცეცხლის მქრობელები, — არ დაგვივიწყო, ხშირად ვენახე ხოლმე! ცხენები დაინძრნენ და ეტლი სიჩქარით გაექანა. ბილლი ხელს უქნევდა და მშვიდობითო — უყვიროდა, სანამ იმათი ხმა არ შესწყდა.

ბილლი ეტლის ჩქარმა მოძრაობამ და იმან, რომ თოვლი სახეში აყრიდა, მალე გაამხიარულა.

— საწყალი ბავშვი! — იძახდა რიორდანი, როდესაც ეტლი დაინძრა, — არ მეგონა, თუ ასე ძალიან მივეჩვეოდი და ასე გამიძნელებოდა მოშორება.

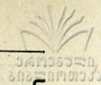
ჯეკი დიდ ხანს კულ დაშვებული იდგა და ნაღვლიანად ეტლს შეჰყურებდა. ბოლოს მობრუნდა და მანქანას ახლო მოუწვა. ცხვირი წინა თათებში ჩაჰყო, წინ იცქირებოდა და ფიქრობდა, თუ რა კარგად ატარებდა დროს ბილლისთან.

უცბად ცეცხლის ნიშნის ზარები დაირეკა, ჯეკი ზეზე წამოვარდა. ერთ თვალის დახამხამებაზე ცეცხლის მქრობელები თავ-თავიანთ ადგილას იყვნენ. ამ ფაცი-ფუცში ბილლი დაავიწყდათ და თავიანთ საქმეზე ფიქრობდნენ. მანქანა გამოიტანეს, ცხენები ქარივით გაექანენ, ჯეკი ყველაზე წინ მიბოლოდა და ყველას ანიშნებდა, რომ ჩამოსკლოდნენ.

ამ ჯერობაზე ძალიან ძნელი გასაქრობი ცეცხლი იყო. ძალიან მაღალი შენობა შეხვდათ, ზერეულათ აშენებული. როდესაც მქრობელები მოვიდნენ, ცეცხლი ქვემო სართულებიდან მოჩანდა. კიბე მიიდგეს და მქრობელები სახურავზე მიდიოდნენ, ჯეკი შეჰყურებდა და ნელა წკმუოდა, მაგრამ იმათ თან არ წაიყვანეს, რადგან ერთობ მაღალი კიბე იყო.

ჯეკი თავის თავს მიტოვებულათ გრძნობდა და სწყინდა. ის ყოველთვის თავის ამხანაგებთან ერთად იყო ხოლმე და ეხლა კი მიატოვეს. უიმისოთ რას გააკეთებენ? რა დაემართებათ? ეს აზრი ჯეკს ძალიან აღელვებდა.

უცბათ ჯეკს მოაგონდა, რომ მეორე მეზობელი სახლიც ისეთივე მაღალია. ჯეკმა იცოდა, რომ როდესაც ცეცხლ მოდებულ სახლის სახურავზე ასვლა ძნელი იყო, მქრობელები მე-

ორე სახლის სახურავზე ადიოდნენ. ჯეკი სახლის კარებთან გაჩერდა, ეს სასტუმრო სახლი იყო. რამდენიმე წუთის შემდეგ კარები გაიღო და ვიღაც კაცი გამოვიდა, ჯეკი სახლში შევარდა და კიბეზე მიბოლა.

სასტუმროში არეულობის გამო ვერც კი შეამჩნიეს, რომ კიბეებზე და დერეფანში ვიღაც უცხო ძალღი დაბრძოდა. ბოლოს ზემო სართულამდინ მიადწია. მქრობელები ამ სახლის სახურავზე იყვნენ და წყალს ასხამდნენ, რომ ამასაც ცეცხლი არ გაჩენოდა. ჯეკი სახურავის ფანჯარაში აძვრა და სახურავზე თავის ამხანაგებთან გაჩნდა. რიორდანი მოსძებნა და იმის გვერდით დადგა. იცოდა, რომ რიორდანის იმის დანახვა იამებოდა.

მქრობელები დიდხანს მუშაობდნენ, სიციხისაგან და ბოლისაგან სული უგუბდებოდათ; არც ჯეკს ემართებოდა კარგი საქმე, მაგრამ თავის ამხანაგებს მაინც არ შორდებოდა.

ბოლოს მქრობელებმა თავიანთი მუშაობა გაათავეს და ძირს ჩამოვიდნენ. ჯეკიც, საიღამაც ავიდა, იმავე გზით უკან დაბრუნდა. როცა გარეთ გამოვიდა, ამხანაგები წასასვლელათ ემზადებოდნენ. დასველებულები, დაღალულები, ბოლით შექვარტლულები მანქანის ერდოზე ჩამოსხდნენ და სახლისაკენ გასწიეს, ჯეკაც თან გაჰყვა თავ ჩალუნული და ფიქრობდა.

— ეხლა ალერსიანი სიტყვებით არავინ არ დამხვდება სახლში;

— გამარჯობა, ჩემო კარგო, მამაცო ჯეკო! რა მიხარია, რომ დაბრუნდი! — გათუთხნული და დაღალული ჯეკი სახლში დაბრუნდა. იმას ალერსი და თანაგრძნობა ენატრებოდა და ამის მაგიერ კარებში მისი უწინდელი ძეგობარი და ეხლანდელი მტერი ბოკსერი შეხვდა. ძალღი თეთრი იყო, ყოველთვის სუფთათ ბრწყინავდა, იმიტომ რომ კვირაში ერთხელ მაინც აბანებდნენ. ბოკსერს ბანაობა ძალიან ეჯავრებოდა, იმიტომ რომ კარბოლის საპნით მთელ ტანს აუქაფამდნენ ხოლმე. მართო ამ კარბოლის მოგონებაზე ათრთოლდებოდა. თანაც თვლებში ქაფიან წყალს შეასხამდნენ.

ამ გვარ აბანოს ყოველ ორშაბათს, როდესაც სახლს ასუფთავებდნენ ხოლმე, — უმართავდნენ, მაგრამ ბოკსერი ყოველთვის სახლიდან გაქცევას ცდილობდა.

აი, დღეს სწორედ ორშაბათია და ბოქსერიც ბანაობას გამოჰქცევია; საწყალი ბოქსერის ქურქი, — ქუქყიანი ბალანი, აბურძგნული და თვალთანაც რაღაც კრილობა აქვს.

— ჰო, უთუოდ ვისმეს წაეჩხუბა! — გაიფიქრა ჯექმა.

VII.

როგორც-კი ბოქსერმა ჯექი შენიშნა, უცბად შეიცვალა. კული ააბზიკა, წელზე ბალანი აებურძგნა, ფეხის თითებზე სიარული დაიწყო, თიანქოს ძირს დამტვრეული მინა უფენია და ეშინიან ფეხები არ გაიკაწროსო. თვალები სიბრაზით ავესო, აგერ-აგერ გადმოსცვივდებოდა. ბექი აილოკა, თითქოს უნდოდა, რომ უფრო შალალი გამოჩენილიყო და ჯექს ზემოდან დაჰყურებდა, ვითომ ჯერ არ ენახოს.

— რა სისულელეა აგრე თავის მოწონება, — ფიქრობდა ჯექი. მერე ბილლის მოგონებამ დაანადვლიანა და გული მოურბილა. ჯექმა ცოტა მოიცადა, მაგრამ მისი ძველი მეგობარი არ მოუახლოვდა.

— გამარჯობა, ბოქსერ! — უთხრა მან ალერსით.

ბოქსერმა პასუხი არც კი აკადრა.

— ძველი მეგობრები ასე არ უნდა შეხედენ ერთმანერთს, — სთქვა ჯექმა, — სიცოცხლე ისეც მოკლეა, ჩვენ კიდევ ვჩხუბობთ. მოდი, მეწვიე დღეს სადილთ უკან. მე მშვენიერი და გემრიელი ძვლები მაქვს მომზადებული. მიწაში მაქვს ჩაფლული, კარგი იქნება, ერთად დავხრათ, მოდი, ძვლებში გავერთოთ და ჩვენ კარგ წარსულ მეგობრობაზე ვიბაასოთ.

ბოქსერი ჯექს გარს უვლიდა და ცალი თვალით შეჰყურებდა. ეტყობოდა მიზეზს ეძებდა დასტაკებოდა, მაგრამ ჯექი ჩხუბის გუნებაზე არ იყო და შემდეგ უთხრა:

— იცი, ბოქსერ, ძველი მეგობარი ორს ახალს სჯობია; — მე ძალიან მეწყინება ძველი მეგობრის დაკარგვა!

ბოქსერი გარს აღარ უვლიდა, შესდგა, თითქოს ყელში რაღაც გაეჩარა და გადაყლაპვას სცდილობს. აბურძგნული ბალანი დაუცხრა, კულიც ჩამოეშვა. ყველა ეს იმის ნიშანი იყო, რომ ძალლი ჩხუბს აღარ აპირებდა.

— მე პირველათ ჩხუბი არასოდეს არ დამიწყევია, — წაიბუტბუტა ბოლოს ბოქსერმა.

— მზათა ვარ ბოდიში მოვიხადო, — უპასუხა გახარებულმა ჯეკიმ, რომელმაც იცოდა, რომ ბულდოგები*) ძალიან ავები არიან და ასე ადვილათ არ დაწყნარდებიან. — მე ბევრი რამა მაქვს სათქმელი!

— კარგი, თუ დრო მექნება, შემოვივლი, — უპასუხა ბოქსერმა. ბოქსერი აღარ იღრინებოდა და თავისი ჩვეულებრივი ხმით ლაპარაკობდა.

— მშვიდობით, — უთხრა ჯეკმა და ბოქსერს მხიარულათ გამოესალმა.

აბა, ეხლა მივხედოთ ჩვენ ბრმას, ის რაღას აკეთებს?

ცოტა ხანს უკან ეტლმა ვიწრო ქუჩაში შეუხვია და ერთ პატარა სუფთა სახლთან გაჩერდა. მარტო შესავალი კიბე ამტკიცებდა, რომ მთელ სახლში სისუფთავე სუფევდა. სასადილო ოთახში გაკრიალებულ სარკმელებზე ყვავილები ელავა და შუაში, მავთულის გალიაში, იაღონი იჯდა და ისე ხმა მალდა და მშვენიერად გალობდა, რომ შესავალ კარებშიც-კი ისმოდა.

გარეთა კარები ორივე ღია იყო, თითქოს მომსვლელებს საღამს აძლევდა და ეუბნებოდა: — კეთილი იყოს თქვენი აქ მობრძანება. კარებში ერთი მსუქანი, ქალარა, აღერსიანად მოლიმარი დედაკაცი იდგა.

— აი, ახალი ვაჟი მოგიყვანეთ, ქალბატონო განლონ, — უთხრა ლედველმა, — იმედია მოგეწონება!

— რასაკვირველია! — უპასუხა ქალბატონო განლონმა კეთილის ღიმილით და აღერსიანათ, რომელიც ასე უხდებოდა იმის სახეს. როდესაც ბავშვის მოწყენილ და გამხდარ სახეს შეხედა, გაიფიქრა თავისთვის: — ოჰ, შე საცოდავო კარგო ბავშვო!

— ეცადეთ ესეც ისე გაასუქოთ, როგორც სამა, — უთხრა ლედველმა. — თუ თქვენ ვერ მოახერხებთ, მაშინ აღარ ვიცი, ვიღას შეეძლება!

— ნუ შესწუხდებით, ბატონო, ვეცდები და ყოველ ღონეს ვიხმარ, — უპასუხა კეთილმა ქალმა. — ჰო, მართლა, ამ სიცივეში რათა დგეხართ გარეთ, სახლში შემობრძანდით, აი, ნახეთ რა მშვენიერი ოთახი მოუმზადე ჩემს ახალ მდგმურს.

*) ბულდოგები — ერთგვარი ძაღლები არიან.

მე მზიანი ოთახი ამოუჩიე, რადგან თქვენა ბრძანეთ, რომ ბევრი მზე სჭირია და ყველაფერი რაც გამოგეგზავნათ შიგ დავაღაგე, ასე რომ საუკეთესო ოთახათ შეიქნა.

იმან სტუმრები ზემო სართულში აიყვანა და ბილლის ხელი მაგრა ეჭირა. ბილლიმ იმის სასიამოვნო ხმა რომ გაიგო და ნახი ხელი იგრძნო, მაშინათვე დარწმუნდა, რომ საიმედო ადამიანთან იმყოფებოდა. ბოლოს ქალბ. ვანლონმა იმ ოთახის კარები გააღო, საცა ბილლი უნდა დაებინავებინა. სამაცკი, რომელიც მდიდრულათ მოწყობილ სახლსშე ჩვეული იყო, აღტაცებაში მოვიდა.

— ოო, ბილლი, — წამოიყვირა მან, — შენ ვერ წარმოიდგენ, რა მშვენიერი, რა კარგი, თეთრი საწოლია, თეთრი მაგიდა, თეთრი სკამები, სარკმელი, მშვენიერი თეთრი ფარდები ვარდის ფერი ლენტებით, მშვენიერი ყვავილები და ლამაზი სურათები კედლებზე.

— აი, შენი ოთახი, ბილლი, უთხრა ლედველმა, — ღმერთმა ჰქნას, რომ ბედნიერი იყო და ცოტა ხანს უკან შენ თითონ ნახავ, თუ ყველაფერი, როგორ კარგად არის მოწყობილი.

— ჰო, ჰო, — აღელვდა სამა, — შობამდინ ხომ მარტო რამდენიმე დღელაა დარჩენილი და მე სულ მარტო ამაზე ვლოცულობ!

— შეიძლება, შენი თხოვნა ესე მალე არ შესრულდეს, — სთქვა პაპამ.

— როგორ? — განცვიფრებით ჰკითხა სამამ. — არა, უთუოდ ამისრულდება შობას, შენ თითონ იცი, რომ ეს ჩემი საშობაო საჩუქარია.

— ახლა, — სთქვა ლედველმა, — რაკი ვნახეთ, რომ ბილლი კარგათ არის დაბინავებული, სახლში წავიდეთ. დიდდას ეგონება, რომ დავიკარგენით, საღზმისათვისაც სახლში ვერ მივალთ.

— განა? — სთქვა სამამ, — იქნება ის ისე არ შესწუხდეს? პაპამ სამას შეხედა და იგრძნო, რომ ამას რალაც პაპრი აქვს და იმაზე ფიქრობს და სახლში დაბრუნება ეზარება.

— შენ, სამა, რალაცას აპირებ! — უთხრა მან.

— მე მგონია, პაპა, რომ ბილლის უცხო სახლში მიყ-

ტოკა დარჩენა მოსწყინდება, — სთქვა მან. — შეიძლება დღეს მე ამასთან ერთად ვისაუზმო. სამა ბილლისთან დარჩა და არ ვიცი, რომელი ამათგანი უფრო ბედნიერი იყო.

სამას თავის დღეში არსად ამოდენა აღერსი არ უნახავს, როგორც ამ სახლში. ქალბ. განლონი ყოველთვის იმისთანა საქმელებს უმზადებდა, რომელიც სამას ძალიან უყვარდა; მერე მშვენიერ ამბებს უამბობდა.

ყველაზე უფრო საყურადღებო და საინტერესო იყო ის ამბავი, რომელიც მამა მის შეენებოდა, როდესაც ის პატარა იყო.

— ოჰ, რა მომწონს, — სთქვა სამამ, როდესაც პატარა სასადილო ოთახში, სუფთა სუფრა გადაფარებულ მაგიდას მოუჯდა, — ნეტაი ჩვენსაც ასე გემრიელათ აკეთებდენ საქმელს!

— რას ამბობ, ჩემო საყვარელო, — ეუბნებოდა სამას ქებით კმაყოფილი მოხუცი, — განა ჩემი საუზმე თქვენ საუზმეს შეედარება?

— რასაკვირველია, არა, თქვენი ბევრათა სჯობია!

— ეგ, ყოველთვის, ეგრეა, — უპასუხა განლონმა, — სახლში მოგებზრდებათ ხოლმე და სტუმრათ ყველაფერი კარგი გეჩვენებათ.

ყველაზე უფრო სამას ის მოსწონდა, რომ თითონვე გადიღებდა ხოლმე საქმელს, თითონვე სჭრიდა, ერთი სიტყვით ისე იქცეოდა, როგორც დიდი. მართალია, ხშირად მარცხი დაემართებოდა ხოლმე სამას, რადგან დანას ჯერ კიდევ მარჯვით ვერა ხმარობდა, თქვშიდამ ნაქერი ხორცი სუფთა სუფრაზე გადმოუვარდებოდა და გასვრიდა. მოხუცი-კი სიამოვნებით იღიმებოდა.

საწყალი ბილლი-კი უტდიდა, სანამ საქმელს არ მოუმზადებდნენ; ისიც მაღიანათ და სიამოვნებით მიირთმევდა და ძალიან გემრიელათ ეჩვენებოდა.

სადილზე ბავშვები ცოტას ლაპარაკობდნენ, რადგან ძალიან შიოდათ. სადილთ-უკან მოხუცებული დედა-კაცი სამზარეულოში ქურჭლის დასარეცხათ გავიდა, ამხანაგებიც თან გაჰყვნენ და შველოდნენ.

მუშაობის დროს სამამ უამბო, ვისთვის რა საჩუქარს ამზადებს საშობაოთ. მარტო ერთ საჩუქარზე-კი კრინტი არ დასძრა.

— მე მიაშენია შენთვის, სამა, ერთხელ საშობაოთ მამა შენმა რა ჰქნა? — ჰკითხა განლონმა.

— არა, არას დროს, აბა, მიაშენე! — ჩააცვიდა სამა.

— კარგი, თქვენ ოთახში შედით, მე აქაურობას მივალაგებ და ეხლავე მოვალ.

ბავშვები ოთახში შევიდნენ და სამამ უამბო ბილლის, თუ რა საჩუქარს უმზადებენ ბებერ გამდელს. სანამ ამას ეტყოდა, ბილლის პატიოსანი სიტყვა ჩამოართვა, რომ არ გასცემს და სამამ ჩურჩულით უამბო. მაგრამ ეს ჩურჩული ისეთი იყო, რომ ოთახში მყოფი ყველაფერს გაიგონებდა.

— იცოდე, ბილლი, არა უთხრა რა, თორემ ძალიან მაწყენინებ: ბებია ამ ერთი მშვენიერი ხელ-სათბური (მუფთა) უყიდა და მე კი ჩემ მოგროვილ ფულით ერთი კარგი თბილი თავშალი უნდა ვაჩუქო.

მალე ბებერი გამდელიც შემოვიდა, თავის სავარძელში ჩაჯდა, ხელსაქმე აიღო. სამამ დაბალი სკამი ახლოს მოუწია და ბილლი ჩასვა; თითონ პატარა სკამზე ფეხებთან დაუჯდა.

— ერთხელ, — დაიწყო გამდელმა, — როდესაც მამა შენი პატარა იყო, შენზე უმცროსი, ერთი პატარა თუჯის სახლი ჰქონდა ზემოდამ საბოლავით და აი, იმ სახლში ნაჩუქარ ფულებს აგროვებდა. იმან გამოგვიცხადა, რომ შობამდის არ გახსნის და ბევრ საჩუქრებს იყიდის ჩვენთვის. მე ოქროს საათს თავის ოქროს ძეწკვით მაჩუქებს, საკმლის მხარშველ დედა-კაცს აბრეშუმის კაბას და ოქროს სათვალევებს. ფული რომ ეყოფოდეს, ერთ ეტლს თავის ცხენით უყიდის, რომ ყოველ დღე ბაზარში ეტლით იაროს ხოლმე, რადგან საწყალს სამზარეულოში მეტის დგომით მუხლები სტკივა.

შობის რამდენიმე დღის წინათ სასეირნოთ წავედით და ერთ ტკბილეულობის მაღაზიასთან მივედით. იქ ფერად-ფერად

ყუთებში ჩალაგებული ტკბილეულობა იყო. სარკმლის წინ აღარებელი ბავშვები მოგროვილიყვნენ და ლაპარაკობდნენ, თუ ვინ რას იყიდდა.

— ოჰ, საწყლები, — ვსთქვი მე და ბავშვებს უყურებდი. — ესენი კი საშობაოდ არაფერ საჩუქარს არ მიიღებენ.

— რატომ, განა მაგათ ფული არა აქვთ? — მკითხა მამა შენმა.

— საიღამ ექნებათ, — უბასუხე მე, — თუ ვინმე აჩუქებს, თორემ საიღამ იშოვნებ!

— მაშ, ეგენი ტკბილეულობას არ სჭამენ? საშობაოდ არავინ აჩუქებს?

— არა მგონია, — ვეუბნებოდი მე, — ხედავ, რა მხიარული და ბედნიერები არიან, თითქოს ტკბილეულობა სწყინდესთ და იმიტომ არ აქმევდნენ!

— მე რომ არა მწყინს, — იძახდა მამა შენი.

ის შეწუხებული უყურებდა ბავშვებს და დაფიქრდა.

სახლში დავბრუნდი. ბებია შენმა დამიძახა, რაღაც საქმე ჰქონდა და ავედი. მამა შენი მარტო მივატოვე. იქ ძალიან ცოტა ხანს დავრჩი და, როდესაც დავბრუნდი, მამა შენი იქ აღარ იყო. ჯერ ვიფიქრე, რომ იქნება სამზარეულოში წავიდა, მაგრამ იქაც არ იყო. ძალიან შემეშინდა, მთელი სახლი შემოვივრბინე, ყველასა კკითხე, არავის არ ენახა. მოსამსახურე გოგომ სთქვა, რომ ქუჩაში გასავალი კარების გაღება გაიგონა და არ იცის, ვინ გავიდა.

მე აქ ბავშვები მომაგონდა, უთუოდ იმათთან თუ წავიდა — ვიფიქრე, გარედ გამოვარდი და იქითკენ გავიქეცი. იცი, რა ვნახე?

— აბა, რა ვიცი, — სთქვა სამამ. — ჩემო საყვარელო გადვლო, რა მოხდა? სთქვი მალე.

— კარგი ამბავი... ვხედავ, იქ მამა შენი უქუდოთ, უბალტოთ თუჯის სახლით ხელში სდგას და აღარებელი ბავშვები გარს შემოხვევია... ნეტაი, საიღამ მოგროვდნენ? გაულია თავისი ყუთი და ფულეებს ურიგებს. ერთი რომ მიიღებს, იმის ადგილას მეორე მოდის. მამაშენს ბედნიერებით თვალები უბრწყინავდა.

როცა დამინახა, ჩემკენ გამოიქცა და თავისი ცარიელი ყუთი გამობერტყა.

— აი, ეხლა ყველას საშობაო საჩუქარი ექმნებათ.

— ვისაც დაჰპირდი, ისინი ხომ უსაჩუქროთ დარჩებიან? უთხარი მე. გაკვირვებული შემომხედა. უთუოდ ეს აზრი აღ-რე თავში არ მოსვლოდა.

— შენ, ჩემო კარგო გამდელი, მომავალ შობამდის ხომ შეგიძლია მოიცადო? შენ ხომ დიდი ხარ? როცა მამა ფულს მაჩუქებს, მაშინ შენც გიყიდი საჩუქარს. აბა წარმოიდგინე; ამ საცოდავ ბავშვებს-კი ფული არა ჰქონდათ, რომ რამე ეყიდნათ.

— მერე პაპა გაუწყრა, როდესაც სახლში დაბრუნდა?— ჰკითხა სამამ.

— არა, რათა! მარტო გაუჯავრდნენ, რომ დაუკითხავათ სახლიდამ წავიდა და ყველას შიში მოჰგვარა; უთხრეს აღარ გაბედოს ხოლმე!

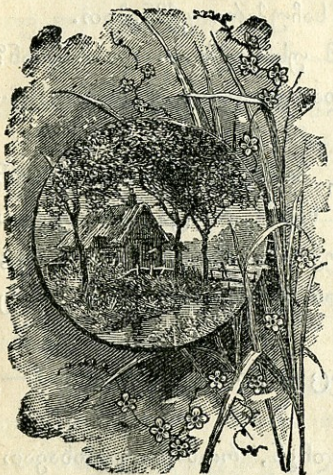
ამ ამბავს კიდევ სხვა ამბავი მოჰყვა, დრომ მალე გაირ-ბინა და სამას წასაყვანათ მოვიდნენ. ბილლი სამას გამოეთ-ხოვა და იმ შიშსა და მწუხარებას აღარა გრძნობდა, როგორც მაშინ, როდესაც აქ მოდიოდა.

ექ. მესხისა.

(შემდეგი იქნება)

როგორ ამზადებენ მინას.

ხშირად გვინახავს ჩვენ როგორ აკეთებენ ბავშვები საპნის ბუშტებს. აი სწორეთ ამ გვართვე ბერვის საშვალეობით ამზადებენ თითქმის ყველა მინის ნივთებს და მათ შორის მინის ჭურჭლებსაც.

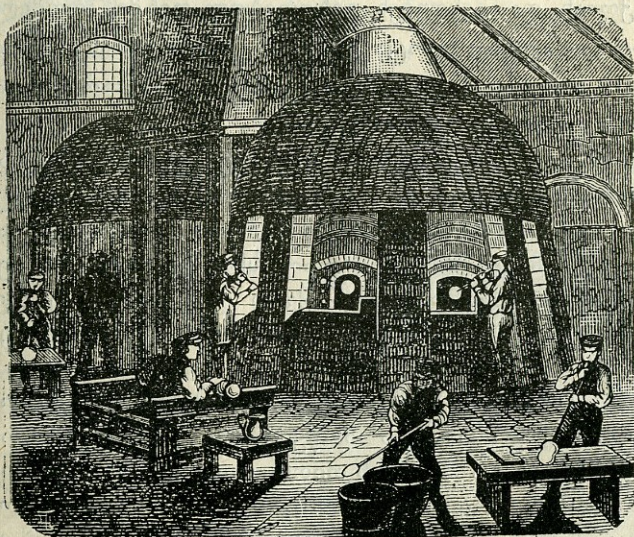
მინის ქარხნებში გამართულია ვეგერთელა ფეხები, საცა თიხის ჭურჭლებში ცხელდება ერთგვარი ნივთიერება, რომლისაგანაც ამზადებენ მინას. ეს ნივთიერება წარმოადგენს

შერეულ სილას, ნაცარს და ცარცს. ეს ფეხები ისე გახურებულია, რომ ჭურჭლებში მოთავსებული ნივთიერება წარმოადგენს მთლად სითხეს, ჩვენ ხელთ არის, რომ ამ სითხეს როგორც გვინდა ისეთი სახე მივადებინოთ, ან კიდევ ამ სითხეში ამოვავლოთ ლულა და გავაკეთოთ ბუშტი ისეთივე, როგორც საპნიან წყლისაგან; ამას გარდა შეიძლება ეს სქელი სითხე ისე გავათხელოთ, როგორც ვათხელებთ ცომს და შემდეგ მაკრატლით გამოვკრათ მისგან სხვა და სხვა სახეები.

თუ თქვენ როდისმე მოგიხდებათ შუშეულობის ქარხანაში შესვლა, წინ გადაგეშლებათ ამ გვარი სურათი: უზარ-მაზარი ქვით დაფენილი ოთახი, შუა ოთახში სდგას ვეგერთელა ფეხი, რომელსაც გარშემო ბლომად სანათურები აქვს დაყოლილი, ფეხში სდგას დიდრონი თიხის ქოთნები, რომელშიაც გაცხელებული ნივთიერებაა მოთავსებული. ეს ფეხი ისეთი ცხელია, რომ ადამიანი შორი-ახლო ერთ წამით გაჩერებას ძლივს უძლებს. შიგ ფუსფუსებენ რამდენიმე ათეული მუშა, რომელნიც შეიარაღებულნი არიან რკინის ლულებით; ამ ლულებს ერთი წვერი ხისაგან აქვთ გაკეთებული, იმიტომ რომ მუშას ბერვის დროს ან ხელი, ან ტუჩები არ დაეწვას. ეს მუშები აკეთებენ მინის ბუშტებს.

პირველ შეხედვაზე იქნება გაგეცინოთ კიდევ, რადგან შეიძლება ამათი მუშაობა უფრო ცელქობას წააგავდეს, მაგრამ, რომ დააკვირდეთ, დარწმუნდებით, რომ ესენი ტყუილათ არ დარბიან. მიიბრუნს მუშა ფეხთან, ამოასველებს ლულას გაცხელებულ სითხეში და მაშინვე მოშორდება ფეხს, თან ამ

გლულას ატრიალებს, რომ ამოღებული გაცხელებული სითხე ღზაში არ დაეღვაროს. შემდეგ ვააკეთებს ბუშტს, მერე ხან ძაიქნევს, ხან ასწევს, ხან დასწევს: ამასობაში ბუშტი ვაგრ- გელდება და ბოთლს მიემზავსება. მუშა ამ ვაგრძელებულ ბუშტს ლულიანად ავირებს ქვის სწორე ტახტზე, რომ ნაპი-

რები უს- წორ - მას- წორო არ დარჩეს. ამ დროს მე- ორე მუშა მიეშველე- ბა, რკინის ჯოხს ამო- ავლებს სი- თხეში და იმით ბუშ- ტის ძირს შეკაკვამს, შემდეგ შე- უსწორე- ბენ პირს

და ბოთლი თითქმის მზათ არის. ამ მუშაობის დროს ეს ბუშტი ისეთი ცხელია, როგორც ნაღვერდალი. დამზადებულ ბოთლს ნელ-ნელა აცივებენ, ჯერ კიდევ თბილია ბოთლი, როცა ერთ- ერთი მუშა ცივ რკინის ჯოხით წრეს ვაავლებს ბოთლის ყელ- თან, ამის გამო რკინის ლულა, რომელზედაც ბოთლი იყო მიკრული, მოვარდება; ამ რკინის ჯოხითვე ამოიღებს გამდნარ ნივთიერებას და ბოთლის პირს საღტეს მოავლებს. ყველა აქ ჩამოთვლილ ისეთი სისწრაფით კეთდება, რომ 10—15 წამში მუშა რამდენიმე ბოთლს დაამზადებს. ამ გვარად დამზადებულ ბოთლს ბიჭი მიაბრუნებს ეხლა სხვა გვარ ფეხში, რომელში- აც ამ ბოთლს გამოსწვამენ ისევე, როგორც—ავურხანაში ავურს სწვამენ. გამოწვა მინის ჭურჭელს იმიტომ სჭირია, რომ მაშინ იგი უფრო გამძლე ხდება. კარგა გამომწვარი ქიქა, ძირ- საც რომ დავახლოთ, არ გატყდება.

ეხლა ვიამბობთ, როგორ ამზადებენ ფანჯრების მინებს. იქნება გაგიკვირდეთ კიდევ, მაგრამ დაჯერებით კი უნდა დაი- ჯეროთ, რომ ფანჯრის მინებსაც ბერვით ამზადებენ. როგორც ბოთლის კეთების დროს, მუშა რკინის მილით ამოიღებს ხუთ გირვანქის ოდენას გაცხელებულ სითხეს; შემდეგ ისევ ჩაბერ-

ვით გამოიყვანს ამ სითხიდან მოგრძო, მოზრდილ ბუშტს, ამ ბუშტს ძირს ვაუცხელებენ და გაჭვრეტავენ ისე, რომ ამ ბუშტს ეხლა ორი ნაჭვრეტი აქვს:—ერთი ლულის მხრივ და მეორე ძირში. ვიწრო ნაპირებს ორივე მხარეს მოაჭრიან და ეს ბუშტი მაშინ მიეგვანება დიდ პირიან განიერ მილს. მერე ამ მილს სიგრძეზე გასჭრიან და შესდებენ გახურებულ ფეჩში, რომელშიაც ეს მილი გაიშლება; როცა ფეჩიდან გამოიტანენ, ერთ გვარ უთოებით აუთოებენ და გაბტყელებული, გასწორებული, სახმარებლათ მზად არის.

უსათუოდ ბევრს თქვენგანს უნახავს ვეებერთელა მინები მაღახის ფანჯრებში ჩასმული. ვინ იცის გაიფიქროთ კიდევ, რომ მაგისტანა დიდ მინების მომზადება ბერვით შეუძლებელია? მართალია, დიდ და სქელ მინებს უფრო სხვა ნაირათ ამზადებენ. გაცხელებულ სითხეს დაასხამენ ქვით დაფენილ იატაკზე, თანასწორათ გაშლიან, გაათხელებენ, ნაპირებს შემოასწორებენ და აი, ესეც მზად არის.

თითქმის ამ გვარადვე მზადდება ყველა მინის ქურჭელი. ზოგიერთ ქარხნებში უკეთ არის მოწყობილი შუშეულობის გაკეთება; იქ მუშა კი არ ჰბერავს თითოეულს ბოთლს, ან ქიქას; იქ ისეთი მანქანა აქვთ, რომლითაც ყუთებში მოგროვილ, შეკუმშულ ჰაერის საშვალეობით ჰბერავენ მინის ბუშტებს, ისევე, როგორც მუშა ჰბერავს პირით.

ჩვენში შეგძლიანთ დაათვალიეროთ დაბა ბორჯომის ბოთლების ქარხანა. აქ, როგორც ზემოთ გიამბოთ, ჰბერავენ მინის ბუშტებს და ამზადებენ იმ ბოთლებს, რომლებითაც ბორჯომის სამკურნალო წყალი იყიდება. წინა წლებში აქ ქიქებსაც ამზადებდნენ, ეხლა კი მხოლოდ ბოთლებს და შუშის ქილებს აკეთებენ.

ამ ქარხანაში უმეტესათ ბავშვები მუშაობენ... მიტან-მოტანა, წაღება, ფეჩში შეყრა და გამოტანა,—ეს საქმე სულ ბავშვებს აქვთ დაკისრებული. ქარხანა მე მკათათვეში დავათვალიერე, როცა ძალიან ცხელოდა: შიგ ქარხანაში ისეთი სიცხის ბული იდგა, რომ კაცს სული უგუბდებოდა. ბუშტებს ოფლი წურწურით ჩამოსდიოდათ და წამ-და-უწუმ გამოობოდნენ კარში და იქვე ქარხნის გვერდით, არხით გამოყვანილ წყალში ვარდებოდნენ გასაგრილებლათ. ცოტას რომ გაგრილებოდნენ, ისევ შედიოდნენ და განაგრძობდნენ მუშაობას.

ედუარდ ჯენერო.

წინდელ დროში არც ერთი სატკივარი მთელ ქვეყანაზე ისე არ ღუპავდა ხალხს და არ ამახინჯებდა, როგორც ყვაილი. მაშინ ძნელათ იპოვიდით ისეთ ბედნიერ კაცს, რომ ყვაილი არ მიჰკარებოდა. ამ ასიოდე წლის წინეთ ხუთმეტ კაცში ერთს თუ იპოვიდით, რომელსაც თავის სიცოცხლეში არ შეჰყროდეს ყვაილი. ხოლო ვისაც ყვაილი შეხვდებოდა ძნელათ-და დაახწევდა ხოლმე თავს. მაშინდელ დროში

აი როგორ იყო: სადაც ათი კაცი ყვაილით ავით გახდებოდა, იმათში სამი კაცი უეჭველათ კვდებოდა, ხოლო ვინც სიკვდილს გადარჩებოდა, ვაი იმისთანა გადარჩენას, ზოგი დაბრმავდებოდა ხოლმე და მთელი თავისი სიცოცხლე უსინათლოთ რჩებოდა, ზოგი ყრუვდებოდა, ზოგი

სრულებით უძლურდებოდა. ხოლო რაც შეეხება ღვთისგან მოცემულ პირისახეს, თითქმის ყველას ნაყვაილარებით უფუჭდებოდა. დაკენკილი და ჩოფურა მაშინ ძლიერ ხშირი იყო.

მთელი საუკუნოები გადიოდნენ, ხალხი ასე იყო იტებოდა, სახიზარი ხდებოდა და მახინჯდებოდა, ხოლო არ იცოდნენ კირითი და როგორ დაეხსნათ თავი ამ საშინელი კირისაგან, რომელსაც ყვაილი ჰქვია, მაგრამ ნათქვამია: „ღმერთი თავის გაჩენილს უნუგეშოთ არ დატოვებსო“ და აქაც გამართლდა ეს ანდაზა. ერთ ინგლისელ ექიმს, გვარათ ჯენერს, ბედნიერი აზრი მოუვიდა თავში, ამან ნამდვილი საშუალება და უებარი წამალი იპოვა ყვაილის ავთამყოფობის წინამდღე.

დიდი ხანია იცოდენ, რომ ყვავილი მარტო ადამიანს კი არა, საქონელსაც შეეყრება ხოლმე. მაგალითათ ცხენს ფეხებზე დააყრის, ცხვარს მთელ ტანზე აყრის, ძროხას კი მხოლოდ ცურზე გამოაყრის ხოლმე. უწინდელმა ხალხმა ისიც კი შეამჩნია, რომ ძროხიდან ყვავილი ზოგჯერ ადამიანზე გადადიოდა, მაგრამ ვისაც კი ძროხის ყვავილი შეხვდებოდა, არაფერს არ ავნებდა. როცა ძროხა ყვავილით ხდება ავით, ხშირათ ძროხის ყვავილი იმ დედაკაცს გადაედება ხოლმე, რომელიც ძროხას ყოველ დღე სწველის. — ხელებზე სწორეთ იმისთანა მუწუკებს აყრის, როგორც ძროხის ცურის ნაკებზეა გამოაყრილი. მაგრამ დედაკაცებს ამ ყვავილისაგან არაფერი ვნება არ ეძლევათ.

დოქტორი ჯენნერი ინგლისის ერთ სოფელში ექიმათ იყო დანიშნული და თავისი თვალით ხედავდა რა გვარ განსაცდელშია ცხვარდებოდა ხოლმე სოფლის ხალხი, როდესაც ყვავილი მთელ სოფლებს მოივლიდა და ხალხს მუსრს ადენდა. ბევრი იფიქრა ამ პათიოსანმა და ხალხისთვის გულშემატკივარმა კაცმა, ბევრნაირათ მეცნიერულათ მოისაზრა, როგორ უშველოთ ხალხს, როგორ გადავარჩინოთ ხალხი ამ საშინელ ქირს, ყვავილსაო, და ბოლოს, ღვთის შეწევნით, მართლაც და ნამდვილ გზას დაადგა.

ჯენერი ძლიერ ხშირათ ებაასებოდა ხოლმე გლეხკაცობას ყვავილის შესახებ და მათგან აი რა შეიტყო: „რომელ დედაკაცსაც ავითმყოფ ძროხისაგან ყვავილი გადაედება და ხელებზე გამოაყრის, იმ დედაკაცს ადამიანის ნამდვილი ყვავილი აღარ შეხვდება ხოლმე, თუ გინდ მთელი მისი ოჯახი ყვავილით იყოს ავითო“. ამ გვართ, ვისაც კი ძროხის ყვავილი გადაედებოდა, ნამდვილათ ბედნიერდებოდა, რადგან ყვავილისაგან სიკვდილისა აღარ ეშინოდა. ჯენერმა თვალ-ყური ადევნა ამ საქმეს და ბოლოს დარწმუნდა, რომ გლეხები ნამდვილს ამბობდენ. მაშინ ჯენერმა იფიქრა: თუ ძროხის ყვავილისაგან დედაკაცები თავის დღეში არა კვდებიან და თანაც იმ დედაკაცს, რომელსაც ძროხის ყვავილი უხდია, ნამდვილი ყვავილი აღარ ეკარება, მაშასადამე რატომ არ უნდა ვცადოთ? ავიღოთ და ძროხის ყვავილი ბავშვებს განგებ შევყაროთ, აუცრათო, იქნება ღმერთმა ბრძანოს და ნამდვილმა ყვავილმა ბავშვებსაც ხელი აღარ ახლოს მთელ მათ სიცოცხლეშიო“. ასე გადაწყვიტა დიდებულმა მეცნიერმა ჯენერმა და როცა იმის სოფელში კვლავ გაჩნდა ყვავილი და ხალხს შეუბრალებლივ ელეთდა, ჯენერმა აიღო ძროხის ცურიდან ყვავილის ჩირქი (წრბოლი) და ბავშვებს გაბედულათ დაუწყაო

აცრა. ნესტრით ცოტათი გაუფხაჭნიდა ხოლმე მკლავზე კანს და მერე ძროხის ყვავილის ჩირქს წაუსვამდა—მორჩა და გათავდა. მერე აცრილ ბავშვებს ჯენერტი ყურს უგდებდა, მკლავს უსინჯავდა: დაატყო რომ ბაიშს მკლავზე, აცრილ ადგილზე, რამდენსამე დღის შემდეგ ბუშტებს მუწუყებივით გამოაყრიდა, სწორეთ იმისთანებს, როგორიც ძროხას ცურზე ჰქონდა დაყრილი, გაივლიდა ორიოდე კვირა, ბავშვებს მუწუყები შეუშრებოდა, შემდეგ სრულებით მოუჩიებოდა. ამ გვარათ რომელ ბავშსაც კი ძროხის ყვავილი აუცრეს, ნამდვილი ყვავილი ახლოს აღარ მიეკარა—გარშემო ხალხი ყვავილით იხოცებოდა, მაგრამ აცრილ ბავშვებს კი თავიდან აცდათ, მშვიდობით გადარჩენ.

გაეხარდა ჯენერს, რომ ამისთანა ნამდვილი საშუალება იპოვა ხალხის ჭირისაგან გამოსახსნელათ და აღტაცებულმა მთელ ინგლისის დოქტორებს აცნობა. მერე სხვა სახელმწიფოებსაც მისწერა თავისი გამოგონილი ხერხი და ყველას აუხსნა, როგორ უნდა დაიცვან ხალხი ყვავილისაგან, გადაარჩინონ სიკვდილს და დასახიჩრებას. ყველა ექიმმა სცადა თავის ქვეყანაში ყვავილის აცრა ისე, როგორც ჯენერმა, ასწავლა მათ და ყველგან ნამდვილი მხსნელი აღმოჩნდა კაცობრიობისა. ერთი სიტყვით ვისაც კი ძროხის ყვავილი აუცრეს, იმას ნამდვილი ყვავილი აღარ ეკარებოდა.

ამ ჩვენ დროში უცხო სახელმწიფოებში ძნელათ შეხედვით ახლა იმისთანა ბავშს, რომ ყვავილი აცრილი არა ჰქონდეს. ამიტომაც ძლიერ იშვიათია, რომ იქ კაცი ყვავილისაგან ჰკვდებოდეს. მეტადრე განათლებულ ქვეყნებში დიდი ყურადღებაა მიქცეული იმაზე, რომ ყველა ბავში უეჭველათ აცრილი იყოს. მაგალითათ ნემეცების სახელმწიფოში, გერმანიაში, ამ 34 წლის წინეთ იმისთანა კანონი გამოიცა, რომლის ძალითაც ყველა ბავშისთვის ყვავილი უნდა აეცრათ და ხელმეორეთაც მეთე წელიწადზე. მეორეთ აცრა უეჭველათ საჭიროა და აი, რატომ: როგორც აღმოჩნდა, ერთი აცრა მხოლოდ რვას ანუ ათ წელიწადს დაიცავს კაცს ყვავილისაგან, და არა მთელი სიცოცხლის განმავლობაში. მას შემდეგ, რაც ნემეცებმა შემოიღეს ხსენებული კანონი და თავის ბავშვებს ორ-ორჯელ დაუწყეს ყვავილის აცრა, ნემეცების ქვეყანაში ყვავილი

იშვიათათ-ლა იჩენდა ხოლმე თავს და მერე და მერე კი ყვა-
ვილის ხსენება სრულებითაც მოისპო. დღეს იქაურმა ხალხმა
არც კი იცის ყვავილით ავთმყოფობა რასა ჰქვია.

საზოგადოთ რუსეთის სახელმწიფოში ხალხი არც თავის
თავს და არც ბავშვებს ასე არ უფთხილდება. სამწუხაროთ ქარ-
თველებში დღესაც ძლიერ ბევრ ოჯახს იპოვით, სადაც არც
ერთ ბავშს არა აქვს ყვავილი აცრილი. ხოლო რაც შეეხება
მეორეთ აცრას, ამაზე ხომ სრულებით არავინ ფიქრობს; არამც
თუ გლეხებში, თავად-ახნაურებშიაც ძნელათ თუ იპოვით ორ-
ჯელ აცრილ ბავშს.

საშინელებაა, მეტადრე მიყრუებულ, მივარდნილ სოფ-
ლებში. გაუნათლებელი ხალხი ცრუ მორწმუნეობით არის შე-
ჯაჭვული, ამისთანა სოფლებში როცა კი ყვავილი იჩენს ხოლ-
მე თავს, ხოლერაზე უფრო ძლიერ ქლევს ხალხს. მერე რა
არის ამის მიზეზი, თუ არ ხალხის შეუგნებლობა. ცრუ მორ-
წმუნე კაცს ყვავილი რაღაც ანგელოზათ მიაჩნია და ყვავი-
ლის აცრა დიდი ცოდვა ჰგონია. ნუ თუ ცოდვით ჩამეთვლე-
ბა, რომ ჩემი ბავშისთვის ვიზრუნო, თავის ღროზე ყვავილი
აფუცრა და მით გადავარჩინო სიკვდილს? ნათქვამია „ღმერთმა
რომ სატკივარი გააჩინა, წაშალიც გაუჩინაო“. განა ყველა
მშობლები მოვალენი არა ვართ ღვთისა და კაცის წინაშე,
რომ ჩვენ შვილებს ყვავილი აფუცრათ და წინათვე დავიცვათ
ჩვენი შვილი დაბრმავებისაგან, დაყრუებისაგან და დამახინჯე-
ბისაგან?!. იმას ხომ ვინღა მოთვლის, ყვავილისაგან რამდენი
ბავშს მოკვდომია დედა და ობლათ დარჩენილან ყოვლად უნუ-
გემოთ; რამდენი ვაჟ-კაცი, ოჯახის ერთად ერთი მარჩენელი,
დაბრმავებულა ყვავილისაგან, თითონაც ტვირთათ განდომია
ოჯახს და საზოგადოებას და მთელი მისი სახლობაც უპატრო-
ნოთ დარჩენილა, ოჯახი, სახლ-კარი გაოხრებულა, რამდენ
გასათხოვარ ქალს წახდენია ყვავილისაგან ლამაზი სახე და
უბედურათ დარჩენილა.

მერე კი ცხარე ცრემლით ტირის და ჩივის ხალხი, იწ-
ყველის თავის ბედს, მაგრამ ვისი ბრალია? ნათქვამია: „რა-
საც კაცი თავის თავს უზამს, იმას მტერიც ვერ უზამსო“. თუ
კი კაცი თავის თავზე თითონ არ ზრუნავს, ამისთანა კაცს
ვინ რა უნდა უშველოს.

მიიღება ხელის მოწერა 1911 წლისათვის.

სახალხო გაზეთი

უფკელდღიური სემოფიტიკა და სლატეკატურა გაზეთი
მომავალ 1911 წელს გაზეთი გამოვა იმავე პროგრამით, როგორც წარ-
სულს წელს გამოდიოდა.

უფკელ დღიურ გამოცემის გარდა გაზეთს ექნება

სურათებიანი დამატება.

დამატება გამოვა კვირაობით.

გაზეთის ფასი დამატებიანათ: წლით როგორც ქალაქში ისე
ქალაქ გარედ ღირს 8 მან. 50 კ., ნახევარი წლით—4 მან.
80 კაპ., ერთი თვით—80 მან.

ცალკე ნომერი უფკელგან ერთი შაური. დამატებიანი ნომერი (კვი-
რისა) 7 კაპეიკი

ადრესის გამოსაცვლელი ფასი 40 კაპ.

ხელის მოწერა მიიღება „სახალხო გაზეთის“ კანტორაში და წერა-კით-
ხვის საზოგადოების წიგნის მალაზიაში ი. ავალიშვილთან.

რედაქციის ადრესი: Тифлисъ, Редакция „Сахалхо газети“.

ПОДПИСКА НА 1911 ГОДЪ.

на политическую, общественную и литературную еже-
дневную газету

„Закавказье“

(Годъ VI-й).

ПОДПИСНАЯ ЦѢНА:

Съ доставкой въ Тифлисъ:		Съ пересылкой въ другіе города:
На годъ 6 р. — к.		На годъ 8 р. — к.
На полгода . . . 3 р. 50 к.		На полгода . . . 4 р. 50 к.

Помѣсячно повсюду 75 коп. Заграницу—вдвое.

За перемѣну адреса городского на иногородній—1 руб., съ ино-
городняго на городской—50 коп.

Объявленія внѣ предѣловъ Кавказа принимаются исключительно въ цен-
тральной конторѣ торговаго дома. Л. и Э. Метцль и К. въ Москвѣ, Мяс-
ницкая, д. Сытова, и въ отдѣленіяхъ: въ С.-Петербургѣ, Большая Мор-
ская, № 11, и въ Варшавѣ, Маршалковская, № 130, по 24 к. передъ тек-
стомъ и 12 к. послѣ текста.

Редакція и контора помѣщается въ Тифлисъ, на Дворцовой ул.,
въ домъ грузинскаго дворянства.

Телефонъ редакціи 917. Телефонъ редактора 1035.

Редакторъ М. В. Мачабели. Издатель Д. П. Мадчавариани.

ჯ ე ჯ ი ლ ი

საუმაწვილო ნახატებიანი ჟურნალი.

ოცლა მეოცა წელიწადი.

მიიღება ხელის მოწერა 1911 წლისათვის

გამოვა თვეში ერთხელ, ჟურნალში ორი განყოფილება, პატარებისათვის და მოზრდილთათვის.

ჟურნალი «**ჯეჯილი**» თბილისში ედირება

4 მან, ქალაქ გარეთ (ვაგსაჯნით) 5 მან.

ნახევარი წლით 3 მან., ცალკე ნომერი 40 კაპ.

ქალაქ გარეთ მცხოვრებლებს შეუძლიანთ მიძარტონ:

თ ე ლ ა ვ შ ი — კნ. ნ. ჩოლაუაშვილს,

ს ი ღ ნ ა ღ შ ი — კნ. ნ. ანდრონიკაშვილს.

ჭ ი ა თ უ რ ა შ ი — ნიკოა წუწუნავას.

ბ ა თ უ შ შ ი — მისეელ კალანდაძეს.

ფოსტის აღრები: Въ тифлисъ въ Ред. Грузынского дѣтскаго журнала „Джеджили“

რედ. — გამომცემელი ან. თუმანიშვილი წერეთლისა.

Открыта подписка на 1911 годъ

НА ГАЗЕТУ

„Закавказская Рѣчь“

Подписная цѣна

Съ доставкой на домъ:	Въ Тифлисъ.	Въ провинціи.
На годъ	6 руб. — коп.	8 руб. — коп.
„ полгода	3 руб. 50 коп.	4 руб. 50 коп.
„ 3 мѣсяца	2 руб. — коп.	2 руб. 25 коп.
„ 1 мѣсяць	— 75 коп.	— 75 коп.

АДРЕСЪ: Тифлисъ, реоакція газ. „Закавказская Рѣчь“, Эриванская площадь, домъ Харазовой.

Для телеграммъ: Тифлисъ, „Закавказская Рѣчь“.

Редакторъ Р. Д. Бебievъ.

Издатели: { П. А. Готуа.
 { Кн. Г. I. Амираджиби.